

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

İki aylık dergi
KASIM 2007
SAYI: 25

Kadın

Novamed grevinin birinci yılında büyük dayanışma vardı **GREV ÇADIRINDA 365 GÜN**

Sendikamızın 25. Olağan Genel Kurulu Yapıldı • Emeği ve Kadınları Gözetken Bir Anayasa •
ICEM Kadın Komitesi Üyeleri Antalya'daydı • Kadın Öyküleri Yarışması İkincilik Ödülü'nün Sahibi
Kadriye Bakşi ile Söyleşi • Çağrı Merkezi Çalışanları Örgütleniyor • Serbest Bölge: Yasak Bölge

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

Sendikamızın 25. Olağan Genel Kurulu yapıldı
Ortak Hedef Sendikal Mücadeleye İvme Kazandırmak (4)

Emeği ve Kadınları Gözetken Bir Anayasa (5)

Novamed Grevi'nin Birinci Yılında Büyük Dayanışma
Grev Çadırında 365 Gün (6)

ICEM Kadın Komitesi Üyeleri Antalya'daydı
Ülkeler Farklı, Sorunlar Aynı (8)

Dünya Sendikalarından Mesaj Yağdı (11)

Transistör Fabrikasındaki Varyola'nın Öyküsünü Yazdı
En İyi Görenlerin İki Yıl Sonra Gözleri Bozuluyordu (13)

Serbest Bölge: Yasak Bölge (16)

DÜNYA SENDİKALARINDAN

Örgütlenmek İçin Cesaretli Olmalı (18)

Güney Afrika Ev Hizmetlileri Sendikası Başkanı Esther Stevens

HAKLARIMIZ

Aile Konutu Üzerindeki Haklarımız (20)

Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

Çağrı Merkezi Çalışanları Örgütleniyor
Şu Anda Bir Milyon Hayaletiz (22)

SENDİKAL BİLİNÇ

Nasıl Olursa Olsun İş (mi)? (24)

Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Betül Urhan

TARİHTEN KADIN SESLERİ

Sosyalist Kuramcı ve Eylemci Bir Kadın: Rosa Lüksemburg (26)

Hazırlayan: Doç. Dr. Serpil Çakır

KÜLTÜR-SANAT

Dünya Fabrikasından Projeler (28)

10. İstanbul Bienali Üzerine

EDEBİYAT

Dilemma (30)

EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!

Kış Sebzelerine Merhaba (32)

Hazırlayan: Selgin Zırlı Kaplan

SAĞLIK

Yatmadan Önce Yemeniz ve İçmeniz Gerekenler (34)

Tek İsteği Güvenli Bir İş Ortamı, Güvenli Bir Gelecekti (35)

İş Kazasında Hayatını Kaybeden Kadın Mühendis Gülseren Yurttaş'ı Anıyoruz

Merhaba

Uzun süredir beklediğimiz yağmurlar başladı... Ümit ederiz barış ve kardeşlik tohumlarını yeşertir yağmurlar. Ömürler kışa çevrilmez...

7-8-9 Eylül tarihlerinde Petrol-İş Genel Merkez binasının toplantı salonunda sendikamızın 25. Olağan Genel Kurulu yapıldı. "Başka bir dünya mümkün" felsefesi çerçevesinde, sendikal hareketin sorunlarının ve çözümlerin tartışıldığı Genel Kurul, demokratik biçimde gerçekleştirilen seçimlerle son buldu. Genel Kurul'un ayrıntılarını dergimizin ilk sayfalarında bulabilirsiniz.

Bazı kesimler tarafından "sivil" olarak değerlendirilen, yeni Anayasa sosyal güvenlik ve kadın hakları açısından neler getiriyor, bu sayımızın gündem konularından biri.

Antalya Serbest Bölgesi'nde kurulu Novamed fabrikasındaki Petrol-İş üyesi arkadaşlarımızın 26 Eylül 2006'da başlayan grevi, birinci yılını doldurdu. Grevin birinci yılı etkinlikleri kapsamında, grevciler, sendika yöneticilerimiz, dünya örgütümüz Uluslararası Kimya, Enerji, Maden ve Genel İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (ICEM) Kadın Komitesi üyeleri ve Türkiye'nin farklı illerinden gelen kadınlar, Antalya'da buluştular. Buluşmayı, birinci yıl dönümü nedeniyle bize gelen dayanışma mesajlarını ve ICEM Kadın Komitesi üyelerinden bazıları ile yaptığımız söyleşileri gündem sayfalarımızdan okuyabilirsiniz.

Biliyorsunuz bir kadın öyküleri yarışması yapmıştık. Yarışmaya Almanya'dan katılan ve 'Varyola' isimli öyküsü ile ikinciliği kazanan Kadriye Bakşı ile yaptığımız söyleşiyi merakla okuyacağınızı sanıyoruz.

Novamed Grevi serbest bölgede yapılan bir grev. Serbest bölgeler nedir, kadın emeği açısından ne anlam ifade ediyor, arkadaşımız Feryal Saygılıgil yazısında serbest bölgeleri ele aldı.

Dünya Sendikaları köşemizde ise Güney Afrika Ev Hizmetlileri Sendikası Başkanı Ester Stevens'la bir görüşme var. Kendisi de 45 yıldır ev hizmetinde çalışan Stevens'le yapılan bu söyleşiyi,

ICEM'in sitesinden aldık, Türkçe'ye Gökçe Çataloluk çevirdi.

Hocalarımız her zamanki gibi yazılarıyla bizleri aydınlatmaya devam ediyorlar.

Sendikal dayanışma anlamında bu sayımızdaki konuğumuz çağrı merkezleri örgütlenmesinde çalışan bir kadın arkadaşımız... İsmi ve cismi yok... Çünkü o bir hayalet.

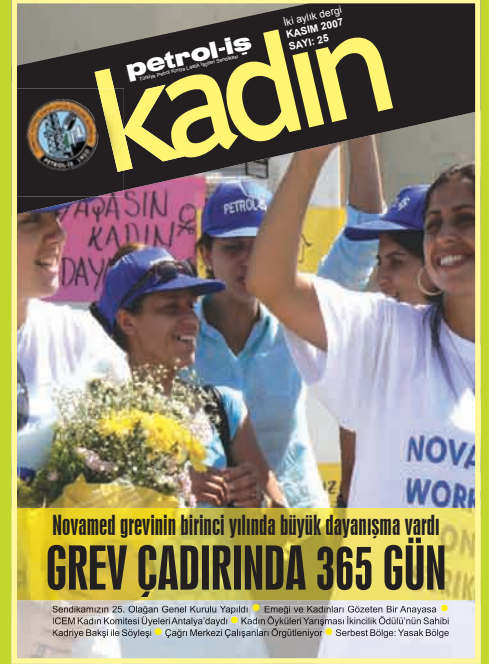
Kültür sanat sayfalarımızda, güncel kültürel olayları emeğe yansıyan biçimi ile işleyen Behice Çağlar arkadaşımızın İstanbul Bi-anel'i haberini bulabilirsiniz.

Hukuk, sağlık, mutfak köşelerimiz hâlâ varlığını sürdürüyor. Birkaç sayıdır hikâyelere de yer veriyoruz artık... Bu sayımızdaki hikaye Adana'nın bir köyünde öyküler yazan Meryem Nur Özdemir'e ait... Meryem bize oldukça fazla hikâye yollamış, hepsi birbirinden değerli hikâyeler. Kendisine çok çok teşekkür ediyoruz...

Dergimiz dört yıldır çıkıyor ama biz Petrol-İş Sendikası'nın nispeten yeni çalışaniyız. Sendikamızın 25. Olağan Genel Kurulu ilk katıldığımız genel kurul oldu. Genel kurullar demokratik işleyişin temel mekanizmaları olmalarının yanı sıra ayrılık ve yeni başlangıçların yaşandığı alanlar. Şimdiye kadar birlikte çalıştığımız, bu satırların sahibinin her türlü derdini, hepsi de haklı olmayan yakınmalarını dinleyen Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreterimiz İsmet Yiğit görevi devredenler arasındaydı. Kendisini sevmeye devam ediyor, huzur ve mutluluklar diliyoruz.

Görev devreden Genel Mali Sekreterimiz Adnan Özcan'a, sendika dışı hayatında mutluluklar diliyoruz.

Görevlerine devam eden, Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın'a, Genel Sekreterimiz Mustafa Çavdar'a, Genel Yönetim Sekreterimiz Mehmet Güray'a başarılı bir dönem, görevi devralan Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreterimiz Nimetullah Sözen'e, Genel Mali Sekreterimiz İbrahim Doğangül'e yeni görevlerinde başarılar diliyoruz.

Petrol-İş Kadın Dergisi

Kasım 2007 / Sayı 25

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
İbrahim Doğangül / Genel Mali Sekreter
Nimetullah Sözen / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası
adına sahibi:
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışları Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunizade 81180
Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Bileşim Matbaası
Bileşim Yayıncılık, Fuarçılık ve Tan. Hiz. San. ve Tic. AŞ
Barbaros Cad. No: 11 4. Levent / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Kasım 2007'de basılmıştır.

Sendikamızın 25. Olağan Genel Kurulu yapıldı

Ortak hedef sendikal mücadeleye ivme kazandırmak

7-8-9 Eylül tarihlerinde Petrol-İş Genel Merkezi'nin toplantı salonunda sendikamızın 25. Olağan Genel Kurulu yapıldı. "Başka bir dünya mümkün" felsefesi çerçevesinde, sendikal hareketin sorunlarının ve çözümlerin tartışıldığı Genel Kurul, demokratik biçimde gerçekleştirilen seçimlerle son buldu.

Sendikamızın 25. Olağan Merkez Genel Kurulu 7-8-9 Eylül tarihlerinde Genel Merkezimiz Konferans Salonu'nda yapıldı. Genel Kurula siyasi partilerin, sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri, sendikamızın eski genel başkanları ve şube başkanları, merkez yöneticilerimiz, şube başkanlarımız ve yöneticilerimizle delegelerimiz katıldı. Üç gün süren Petrol-İş Genel Kurulu, yurtdışından gelen federasyon ve sendika temsilcilerini de ağırladı.

Genel Sekreterimiz Mustafa Çavdar, konukları selamlayıp hoş geldiniz dedikten sonra Genel Kurul için gerekli çoğunluğun sağlandığını bildirerek açılışı yaptı. Saygı duruşundan sonra İstiklal Marşı okundu.

Daha sonra sendikamız tarafından hazırlanan, Türkiye'de özelleştirmelerin anlatıldığı "Yağma Anıları-Türkiye" belgeseli gösterildi.

Belgesel gösteriminden sonra Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın kürsüye çıktı.

Genel kurula katılan tüm konuklara hoş geldiniz diyerek kendilerini tek tek takdim etti. Öztaşkın, konuşmasına Dünyada ve Ortadoğuda ABD tarafından sürdürülen savaş ve yıkım politikalarına dikkat çekerek başladı.

Savaş bölgesinin merkezinde bulunan Türkiye'nin ABD'nin güçlü bir müttefiki olarak hareket ettiğinden ülkemizin, coğrafyamızda yeni savaşların olası aktörü

konumuna gelme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu söyleyen Öztaşkın, "Böyle bir dönemde, ülkemizde soğukkanlı, her türlü savaş ve işgal politikalarına prim vermeyen, bir iradenin ortaya konması gerekmektedir" dedi.

Özelleştirmeler, merkez bankalarının siyaseten "bağımsızlaştırılması", anti-enflasyonist politikaların IMF eliyle yürütülmesi gibi önlemler ile çevre ülkelerin ulusal egemenliklerinin zayıflatıldığını kaydeden Öztaşkın, küreselleşmenin işçi sınıfına dayatıldığını, yoksulluğun ve işsizliğin giderek arttığını da sözlerine ekledi.

Güçlü sendikalar için

Sendikal harekete en fazla ihtiyaç olunan bu dönemde hareketin meşruiyet kaybına uğradığını belirten Öztaşkın, "Parçalanmış, dağınık ve güçsüz görünümdeki sendikal örgütlerin, bu saldırıları

tek başına durdurma başarisini göstermeleri mümkün değildir. Topyekûn mücadele için, hem niteliksel hem de niceliksel olarak güçlü sendikal yapılara ihtiyaç vardır" dedi.

Genel Kurul'un onayı ile Divan Başkanlığı'na Türk-İş Genel Başkanı Salih Kılıç, Başkan Vekilliklerine de Toleyis Genel Başkanı Cemal Bakındı, Kristal-İş Genel Başkanı Bilal Çetintaş, katipliklere ise Grişin işyeri temsilcimiz Şirin Bulut ile Novamed işyeri temsilcimiz Fatma Özüm seçildiler. Divanda iki kadın delegenin bulunması bizce olumlu bir adımdı.

Daha sonra dünyadan ve Türkiye'den sendikamız genel kuruluna katılan sendikacı dostlarımız ve çeşitli partilerin yetkilileri de birer konuşma yaptı.

Tüzük değişikliği madelerinin görüşülmesi, onaylanması komisyon raporlarının görüşülmesi ve onaylanması ile birinci gün sona erdi.

Genel Kurul'un ikinci gününde, delegeler söz alarak çalışma raporu hakkındaki görüşlerini bildirdiler. Türkiye'deki mevcut iktisadi siyasi durum, sendikal örgütlenmenin gereği ve eksikliklerimiz üzerine yapılan bu konuşmalar, demokratik bir biçimde yürütüldü.

Mevcut yöneticilerin yanında yeni adaylar vardı. MYK adayları mücadele deneyimlerini ve görüşlerini anlatan birer konuşma yaptılar.

Genel Kurulumuzun üçüncü gününde ise seçimler yapıldı. Seçime tek aday olarak giren Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın yeniden Genel Başkanlığa seçildi. Genel Sekreterimiz Mustafa Çavdar ve Genel Yönetim Sekreterimiz Mehmet Güray yeniden seçilirken, Genel Mali Sekreterliğe Aliaga Şube Başkanımız İbrahim Doğangül, Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreterliğine Batman Şube Başkanımız Nimetullah Sözen seçildi.

Seçimlerin ardından kürsüye çıkan Yeni Merkez Yönetim Kurulu üyelerimiz Petrol-İş Sendikası'na yakışır bir Genel Kurul yapıldığını belirterek, Genel Kurula katılan tüm delegelere teşekkür ettiler. Seçimin kazananı ve kaybedeni olamayacağını belirten yeni yöneticilerimiz, ortak hedefin, Petrol-İş Sendikası'nı bir adım daha ileriye götürmek ve çok zor bir dönemden geçen Türkiye sendikal hareketine ivme kazandırmak olduğunu bildirdiler.

Emeği ve kadınları gözeten bir Anayasa

Bazı kesimler tarafından “sivil” olarak değerlendirilen Yeni Anayasa Taslağı, sendikal hakları kısıtlıyor, özelleştirmeleri ve neoliberal politikaları savunuyor. Kadınların kazanılmış haklarını ise geri alıyor. Emekçilerin ve kadınların Anayasayı bu biçimde savunmaları için herhangi bir neden yok gibi görünüyor.

AKP tarafından hazırlatılıp eylül ayı içinde kamuoyuna sunulan “sivil” Anayasa metni yoğun tartışmalara konu oldu. Tartışmalar genel olarak türban, laiklik ve hazırlanma sürecinin anti-demokratikliği üzerinden yürütüldü dersek, abartmış olmayız. Belirli bir tarihsel dönemde herhangi bir ülkede kabul edilen veya topluma kabul ettirilen her hukuki ve siyasi metin gibi Anayasa da, o anda var olan ekonomik ve sosyal şartlardan bağımsız olarak düşünülemez.

Emekçilerin ve cinsiyet ezilmesine maruz kalan kadınların çıkarlarının Yeni Anayasa’da ancak belli oranlarda temsil edilebileceği konusunda bir kuşumuz yoktu. Ne kadar egemensen, siyasetin ve hukukun oluşumunda o kadar söz sahibi olabilirsin çünkü. Ama kazanılmış hakların da geri alınabileceğini doğrusu düşünmemiştik. Fransız İhtilali’nden bu yana, Anayasa diğer kamu hukuku metinlerinden farklı olarak, apayrı katmanlar ve çatışan çıkarlar arasındaki dengeyi gözetildiği devletin temel hukuksal metni olarak işlev görür.

Demokratik meşruiyeti olan iktidarlar bu nedenle Anayasa’nın birlikte yaşamanın temel kurallarını ve siyasal yapıya ilişkin temel tercihleri belirleyen, toplumsal mutabakata dayalı bir sözleşme olmasına dikkat ederler...

1982 Anayasası tam da bu nedenle devlet otoritesini ve askeri vesayeti pekiştiren hak ve özgürlükleri sadece sermaye kesiminin çıkarlarına uygun olarak düzenleyen emek kesimini bütünüyle dışlayan yapısı nedeniyle anti-demokratik bir Anayasa’ydı. Yeni Anayasa’nın daha demokratik olması beklenirdi.

Ama “sivil” Anayasa’nın illa da demokratik olması gerekmiyormuş.

Devlet Bakanı Mehmet Şimşek yeni Anayasa değişikliği için “Eğer biz günümüz koşullarına uygun daha çağdaş anayasal düzenlemelere gidersek küresel ölçekte rekabet edebilecek bir ekonomi oluşturmamız kolay olacak” demişti...

Mehmet Şimşek’in bu lafları Yeni Anayasa’nın emekçiler için pek de iyi şeyler vaat etmeyeceğinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Küresel ölçekte bizim başkalarıyla rekabet etmemiz için ilk yapılacak şey ücretleri daha da düşürmek, sosyal devletin son kırıntılarını da yok etmek olacak...

Açıklanan Anayasa metninde bu durum, çok net bir biçimde görülüyor. Taslağın 47. maddesinde yer alan sendika kurma hakkına “milli güvenlik ve kamu düzeni” engeli getiriliyor.

“Milli güvenlik ve kamu düzenini” sarsacak grevlerin yapılmaması demek, pek çok alanda grev hakkının kullanılamayacağı anlamına gelir. Bu sendikalaşma hakkının da özüne zarar verir. Grev yapma hakkı elinden alınmış bir sendikanın yaptırım gücü ne olabilir ki?

Taslak lokavt kurumuna da yer veriyor, böylece yedek işgücünün yoğun olduğu ülkemizde işten işçi atabilmeyi hak olarak gören işverenlere bu “hak” anayasal olarak da tanınmış oluyor. Taslakta yer alan “Toplu iş sözleşmesi ve grev hakkı” başlıklı 48. madde ise kamu çalışanlarına toplu iş sözleşmesi ve grev hakkı tanımıyor.

Ayrıca 82 Anayasası’na eklenen özelleştirme maddesi bu Anayasada da aynen korunmaktadır.

Kadınlar eksik yurttaşlar değildir

Emekçiler açısından çok önemli kısıtlamalar getiren Yeni Anayasa, evde ve işyerinde cinsiyetçi baskıya maruz kalan kadınların kazanılmış haklarını da geri alıyor.

2004 yılında bağımsız kadın hareketinin çabalarıyla Anayasa’nın 10. maddesine eklenen

“Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür” ibaresi yeni Anayasa taslağında bütünüyle çıkarıldı.

Onun yerine 9. maddenin 3. fıkrasında kadınlar “çocuklar, yaşlılar ve engellilerle” birlikte “özel suretle korunmaya muhtaç bir kesim” olarak tanımlandı. 10. maddesinin iptali ve bunun yerine önerilen değiştirilmiş 9. Madde kadınlar açısından asla kabul edilemez. Çalışma hayatını düzenleyen maddelerde de kadın yine böyle

tanımlanıyor. Korunmaya muhtaç oldukları için şu iş onlar için uygun değil, bu iş onlar için uygun değil... Bu gerekçeyle pek çok kadının istihdam dışına itileceği bugünden tahmin edilebilir.

Oysa kadınlar korunmaya muhtaç bir kesim değildir, toplum içinde cinsiyet temelli işbölümü dolayısıyla ezilen bir kesimdir. Bu ezilme yüz yıllardır devam ettiği için kadın ve erkek arasında eşitsiz bir konum ortaya çıkmıştır. Kadın haklarına saygılı demokratik toplumlarda onları eşit yurttaşlar konumuna getirmek için pozitif ayrımcılık önlemleri uygulanır.

Pozitif ayrımcılık önlemleri erkeklerle kadınların durumlarının simetrik olmayışına dayanır.

Kadınlar ev içinde emeklerine el konulduğu için erkeklerle aynı anlamda ve aynı statüde yurttaşlar olmadığı için, siyasetten dışlanırlar, işgücü piyasalarında yüksek ücretli, prestijli, güvenceli işlerden, yönetim kadrolarından dışlanırlar. Dolayısıyla bir çıkar çatışmasının yol açtığı simetrik olmayan durumun düzeltilmesi talebidir pozitif ayrımcılık. Eşitlik ancak bu düzeltmeyle mümkün olur. Yani kadınlar hakları olduğu için istemektedirler pozitif ayrımcılığı.

Yeni Anayasa’da bütün temel hak ve özgürlükler dinci, muhafazakâr bir bakışla “ahlak” sınırına takılıyor. “Ahlak” sözcüğü altında kısıtlanan en önemli haklar da tabii ki kadınlara yönelik haklardır. Ahlaka aykırılık gerekçesiyle bir kadının, giyim kuşam özgürlüğüne, dayak yediği kocasından ayrılma özgürlüğüne de pekala karışılabilir. Yeni Anayasa özelleştirmeleri, neo-liberal küreselleşme politikalarını, dinci-milliyetçi muhafazakarlığı anayasal güvence altına alırken “korunmaya muhtaç” statüsüne aldığı kadınları cinsiyetçi saldırılar karşısında güvencesiz bırakıyor.

Novamed grevinin birinci yılında büyük dayanışma

Grev çadırında 365 gün

Antalya Serbest Bölgesi'nde kurulu Novamed GMBH fabrikasındaki Petrol-İş Sendikası üyesi 81 kadın ve iki erkek işçinin 26 Eylül 2006'da başlayan grevi birinci yılını doldurdu. Grevin birinci yılı etkinlikleri kapsamında, **grevciler**, dünya örgütümüz Uluslararası Kimya, Enerji, ve Maden Genel İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (ICEM) Kadın Komitesi üyeleri ve Türkiye'nin farklı illerinden gelen kadınlar, Antalya'da buluştular.

Novamed Grevi'nin birinci yıl etkinliği, 25 Eylül 2007 Salı günü saat 15.00'de, Antalya Tarım-İş Elit Otel'i'nin Toplantı Salonunda Filmmor Kadın Filmleri Kooperatifi tarafından hazırlanan Novamed Belgeseli'nin ilk bölümü ile başladı.

Sunuşunu Novamed baştemsilcimiz Fatma Özüm'ün yaptığı programın devamında "Sendikal Dayanışma ve Kadın Dayanışması Örneği Olarak Novamed Grevi Forumu" vardı. Formun açılış konuşmasını yapan Mersin Şube Başka-

nımız Adil Alaybeyoğlu Novamed pratiğinden hareketle kadın işçilerin örgütlenmesinin özgül sorunlarına değindikten sonra, kızların Antalya'da bir tarih yazdıklarının da altını çizdi. Daha sonra Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın bir konuşma yaptı. Mustafa Öztaşkın Novamed Grevi'nin sadece yurt içinde değil, uluslar arası planda da ses getirdiğine vurgu yaparak, grev boyunca Petrol-İş'le dayanışma içinde olan dünya örgütümüz ICEM'e ve birinci yıl dönümünde Antalya'ya dayanışma ziyaretinde bulunan ICEM Kadın Komitesi üyelerine teşekkür etti. Genel Eğitim ve Örgütlenme Sekreterimiz Nimetül-

lah Sözen'in de Novamed grevinin ve dayanışmanın önemine vurgu yaptığı konuşmasından sonra ICEM Kadın Komitesi Başkanı ve Rusya Petrol Sendikası Başkan Yardımcısı Evgenia Esenina, ICEM Kadın Bölümü Sorumlusu Carol Bruce, komite üyesi ve Romanya Petrol Sendikası Başkan Yardımcısı Elena Perovici İspanya FITEQA/ CC:OO Sendikası Yönetim Kurulu Üyesi ve Kadın İşyeri Sorumlusu Ramona Parra, dayanışma dileklerini içeren birer konuşma yaptılar. Türk-İş Kadın İşçiler Bürosu Uzmanı Şule Özkuzukıran ve KESK Merkez Yönetim Kurulu üyesi Dilek Adsan da birer konuşma yaptılar. O günün akşamı otel-

de, iftar açıldı, grevci arkadaşlarımız ve aileleri şarkı ve türkü eşliğinde oynayıp eğlendiler.

Tüm dünyadan selam getirdim

26 Eylül Çarşamba günü program erken başladı. Türkiye'nin dört bir yanından dayanışma amacıyla Antalya'ya gelen Novamed Grevi'yle Dayanışma Kadın Platformu üyeleriyle Novamed'in grevci kadınları Serbest Bölge yakınlarında buluştular. Şarkı ve sloganlarla bölgenin kapısına kadar yürüyen dayanışmacı kadınlar, sendikamızın ve diğer sendikaların temsilcileri, burada kısa kısa konuşmalar yaptılar.

Konuşmasına konukları selamlayarak başlayan Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın, "İşçi arkadaşlarımız bir yıl boyunca cesaretle ve azimle yılmadan, usanmadan mücadeleyi sürdürdüler. Novamed'de insan haklarına ve örgütlenmeye izin vermeyenlerin kendi ülkelerinde bunlara izin vermeleri düşündürücüdür. Ama örgütlenme bizim ülkemizde de anayasal bir haktır ve bu hakkımızı direne direne kazanacağız" dedi.

Daha sonra yurtdışından gelen konuklar sırayla söz alarak heyecanlarını anlattılar, dayanışma dileklerini dile getirerek, grevin başarıya ulaşması için desteklerini sürdüreceklerini söylediler. Rusya'dan gelen Rogwu Başkan Yardımcısı ve ICEM Kadın Komitesi Başkanı Evgenia Esenina, "Sizlere tüm dünyadan ve Rusya'dan selam getirdim. Rusya'daki işçiler de burada bir grevin olduğunu biliyorlar artık. Her zaman sizin yanınızdayız. Onların parası varsa bizim de dayanışma gücümüz var. Zafer bizim olacak" dedi.

Desteklerimizi sürdüreceğiz

Novamed Greviyle Dayanışma Kadın Platformu adına çeşitli illerden gelen

temsilci kadınlar da grevci kadınları selamlayarak, kısa konuşmalar yaptılar. İstanbul Dayanışma Platformu adına söz alan Filiz Karakuş, "Bizler İstanbul'dan Novamed'li kadınların sesini duyduğumuz için böyle bir platform oluşturduk. İmza toplayarak, gösteriler yaparak ve dayanışma kartları satarak Novamed direnişine destek verdik, işveren Petrol-İş Sendikası ile masaya oturana, sendikanın taleplerini kabul edene kadar desteklerimizi sürdüreceğiz" diye konuştu.

Daha sonra serbest bölgede bulunan grev çadırını ziyaret etmek için sendikamızın yöneticileri, ICEM Kadın Komitesi üyeleri, Novamed Greviyle Dayanışma Kadın Platformu temsilcileri ve gazetecilerden oluşan bir heyet Serbest Bölge'ye girdiler.

Dışarıda kalanlar ise davul zurna eşliğinde şarkılar söyleyip halay çektiler.

Kutlama içeriye gidenlerin çıkmasıyla sona erdi... Konuklar ve grevci kadınlar otobüslerle Tarım-İş Elit Otel'e geri döndüler. Öğle kumanyasından sonra değişik illerden gelen platform üyesi kadınlarla ve Novamed'li kadınlar otelin toplantı salonunda bir araya geldiler. Grevci kadınlar grev sürecini bu süreçte yaşananları anlattılar. Konuk kadınlar onları dinleyip sorular sordular, kendi direniş pratiklerinden örnekler verdiler.

Akşama doğru otobüsler bu kez Antalya'dan farklı illere doğru yol alıyordu, uğurlayanlar da evdeki rutin işlerini bitirerek akşama kadar kalabilme imkânını yakalayabilmiş sayıları çok da fazla olmayan grevcilerdi.

Not: Dergimizin yayına hazırlanacağı sırada, 30 Ekim 2007'de Novamed işvereni ile sendikamız toplu görüşmelere başladı.

Serbest bölge önü

Dayanışmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bize verdikleri destek için çok teşekkür ederiz, çok mutlu olduk. İnşallah kazanacağız.

Siz peki neler demek isterdiniz?

Türkiye'nin uzak yerlerinden geldiler. Bize çok güzel destek verdiler.

Dayanışmanın kazanmaya faydası olacağını düşünüyor musunuz?

Umut ediyoruz, inşallah olur.

Kadınların bu raya gelmesi üzerine neler hissettiniz bir kadın olarak?

Güzel oldu ben de, sevendik, mutlu olduk.

Özlem Yalçın

Dayanışmayla ilgili görüşlerinizi alabilir miyiz kısaca?

Valla çok iyi oldu. Zaten ben İstanbul'a gitmiştim. Orada yaşadıklarım, konuşmalar çok iyiydi. Taksim'in ortasında bazı kadınların bizim için imza toplamaları ve

insanların da ilgi göstermesi beni çok mutlu etti. Antalya'nın dışında da birileri bizi destekliyor, diye düşündüm.

Bu dayanışmanın işe yarayacağını düşünüyor musunuz?

Tabii ki düşünüyorum... İlk başta moral düzeltici bir şey. Sonra kadın örgütlerinin yanımızda olması bunların basına yansımaları, sesimizin daha da yaygınlaşması demek.

ICEM Kadın Komitesi üyeleri Antalya'daydı:

Ülkeler farklı, sorunlar aynı

Novamed Grevi birinci yıl etkinlikleri çerçevesinde dünya örgütümüz Uluslararası Kimya, Enerji, ve Maden Genel İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (ICEM) Kadın Komitesi'nden beş sendikacı arkadaşımız dayanışma amacıyla Antalya'ya geldiler. Birinci gün foruma, ikinci gün Serbest Bölge önündeki eyleme katıldılar. Ardından sendikamızın ve kadın örgütlerinin temsilcileriyle grev yerini ziyaret ettiler. Onlarla ülkelerindeki kadın çalışanların durumunu konuştuk bir ara.

Korunmaya muhtaç olduğumuzu düşünmüyoruz

Evgenia Esenina, Rusya Petrol Gaz ve Yapı İşçileri Sendikası Başkan Yardımcısı ve ICEM Kadın Komitesi Başkanı

Rogwu'nun üye sayısı ne kadar ve bunların ne kadarı kadın?

Genel üye sayısı 1.5 milyon. Yüzde 26 oranında kadın üyemiz var.

Yönetimde kaç kadın var?

Kimyada yönetim kadrolarında çalışanların yüzde 52'si kadın. Bölgelerde ise yönetici kadrolarda çalışan kadınların oranı yüzde 32 civarında.

Rusya'da işçi kadınların sorunları neler?

Türkiye ile karşılaştırıldığında Rusya'da kadın problemi yok gibi gözüküyor. Olan problemler kadınların çözebileceği niteliktedir. Rusya'da kadın bence kendi hakkını koruyabiliyor.

Evgenia Esenina

Kadın çalışanlar neler talep ediyorlar?

Bu konuda konuşulacak çok şey var. Mesela hamile kadın iş başvurusunda bulunuyor, kadın hamile diye işe almazlar. Yalnızca hamilelik değil elbette kadınları işe almamak için başka bahane de bulurlar. Kimya sektöründe ağır işlere kadınları almıyorlar, güçlü diye sadece erkekleri alıyorlar. Ama kadınlar da güçlü ve bu işleri peki yapabilirler. Biz o kadar korunmaya

muhtaç olduğumuzu düşünmüyoruz. Sendikada sadece kadınları korumak için mücadele etmiyoruz, sendika erkeklerin de çıkarlarını korur. Erkeklerle ve kadınlara eşit muamele uygulanmalı. Her yerde hem erkeklerle hem de kadınlara saygı duyulmalıdır.

Sendikamızda kadın çalışması var mı?

Evet var. Biz kadın erkek eşitliğini savunuyoruz. Esasında kadınlar Rusya'da erkeklerden 14 yıl

daha uzun yaşıyorlar. Neden? Çünkü erkekler daha ağır işlerde çalışıyorlar ve erken ölüyorlar. O yüzden biz mücadele ederken erkekleri de kollayan bir yerden mücadele ediyoruz. Bizde kadınlar erkeklerle göre daha akıllı ve daha eğitilmişler. Erkekler ise daha az eğitilmişler ve ağır işlerde çalışıyor. Üretimde çalışanların ücretleri kadından daha yüksek ama erken ölüyorlar.

Evdeki işbölümü nasıl, ev işlerini kadınlar mı, erkekler mi yapıyor?

Bu konuda Türkiye’de nasılsa Rusya’da da öyle. Kadın hem evişi yapar, hem çocuğa bakar, hem de çalışır. Bazı erkekler ev işlerine yardım eder ama bunların sayısı fazla değildir.

Rusya’da şimdilerde boşanmalar iyice arttı.

Boşanma halinde çocuklar annede kalıyor. Kocalar bu konuda hiç bir sorumluluk almıyorlar. Kadınlar hem çalışıyorlar hem de çocuklarına bakıyorlar. Yani, hayat mücadelesini tek başlarına sürdürüyorlar.

Ortalama ücret şu anda çok düşük. Eskiden de ücretler düşüktü ama o zaman ülke bu kadar pahalı değildi. Ücretlerin yükseltilmesi için ciddi mücadele yürütüyoruz.

Kadın erkek ücretleri arasında fark var mı?

Yasalarda ücret eşitliği var. Erkekler kadınlardan daha yüksek ücret alırlar, gibi bir kanun maddesi yok. Kanunlarda eşitlik ilkesi var ama uygulamada durum değişiyor. Daha gizli işleyen yasalar var. Erkeklerin çalıştıkları ve maaşların yüksek olduğu üst düzey yöneticiliklerde kadınların sayısı çok az. Ama bu tür ayrımcılıklara karşı mücadele ediyoruz.

Kaç senedir çalışıyorsunuz?

Kırk senedir sendikacılık yapıyorum.

Sovyetler Birliği dönemindeki kadının durumu ile şimdiki durum arasında bir fark var mı?

Genelde hiçbir şey kay-

Elena Perovici

betmedik. Yasalarda değişen bir şey olmadı. Ülkemizde şu anda en önemli sorun kadınların çocuk doğurmak istememeleri. Doğum oranları her geçen yıl düşüyor. Bu konuda da mücadele ediyoruz. Sağlıklı çocukların dünyaya gelmesini istiyoruz. Erkekler çok ağır işlerde çalıştıkları için çok sağlıklı değiller. Rusya’da kadınlar nesil hastalıklı olmasın diye sağlam erkek arıyorlar. Bu, çok derin sosyal bir yara. Devlet o nedenle iki, üç çocuğu olana ekonomik olarak yardım ediyor. 10 bin dolar veriyor. Biz de işçi sağlığı için çalışıyoruz.

Evgenia: Türkiye’de parlamentoda kaç kadın var?

Geçtiğimiz Temmuzda yapılan genel seçimlerde sayıları 50’ye yükseldi. 550 milletvekilinin 50’si kadın.

Evgenia: Rusya’da maalesef parlamentoda kadın sayısı az. 40 kadın var.

Rusya’da parlamentoda kaç milletvekili var?

450 milletvekili var. Önümüzdeki dönemde seçimler olacak. Bütün partiler parlamentoda kadın erkek sayısının eşitlenmesi için söz verdiler.

İnanıyor musunuz bu söze?

Hayır. Ama yine de umutlu olmak lazım. Umut olmadan da hiçbir şey olmaz. Rusya’da nüfusun yarısından fazlası kadın. Her sene kadın nüfusu artıyor. Bunun parlamentoya yansması lazım.

Sovyetler Birliği döneminde kadın milletvekili sayısı daha fazlaydı galiba?

Evet, fazlaydı ama şimdi milletvekillerinin yetkileri daha geniş. Kadınlar Rusya’da sadece sendikalarda değil, parlamentoda da daha fazla kadın milletvekili ve bakan olsun diye çalışıyorlar. Bir gün devlet başkanımızın da kadın olmasını ümit ediyoruz.

ICEM içindeki kadın örgütlenmesinin niteliği hakkında bilgi verebilir misiniz, bir kadın komitesi var oradaki kadınlar kendi ülkelerinden seçilerek mi oraya gelmişler, hangi esasa uygun olarak seçiliyorlar?

ICEM içinde çeşitli bölgeler var. Bölgeden kadınlar seçilerek geliyor. Kadın komitesinde 15 kadın bulunuyor. Çok kadın olduğu için bu konuda ciddi bir rekabet var. Biz kadınlar bir araya gelip temsilcimizi seçip kongrede yönetim kuruluna da kadın gönderiyoruz. Kasım’da ICEM’in

her bölgesel yapısından bir kadın temsilci bir araya gelecek ve yönetim kuruluna girecek kadınları seçeceğiz. Fakat her yer, çok pahalı. Hangi sendikanın üye sayısı fazla ise ve daha fazla aidat ödüyorsa, genellikle o sendikadan seçiliyor Y.K.’ya girecek olan kadın. Biz Doğu Avrupa’dan 6 kadın geliyoruz ve oturup konuşuyoruz kim temsilci olsun diye... Her bölgedeki kadınlar toplanarak kendi temsilcilerini seçiyorlar. Ben şu anda kadın komitesi başkanayım. Kadın komitesinin bir de başkan yardımcısı var. Kasım’da kim başkan, kim başkan yardımcısı olacak onu da konuşacağız. Sanıyorum, umut ediyorum ben başkan olarak kalacağım. Başkan yardımcısı da Zimbabve’den gelen arkadaşımız olur herhalde.

Annelik iznini düşüremediler

Elena Perovici, Romanya Petrol İşçileri Sendikası (Petrom)’un Başkan Yardımcısı ve ICEM Kadın Komitesi üyesi

Sendikanızı tanıtabilir misiniz?

Petrom, Romanya’da petrol sektöründe çalışan işçilerin sendikasıdır. Yaklaşık olarak 100 bin üyemiz var. Bu üyelerin aşağı yukarı yüzde 10’u kadındır. Başlangıçta kadın üye sayımız yüzde 15 civarındaydı. Giderek yüzde 10’a düştük. Kadın üye sayımızın azalmasının nedeni özelleştirmelerdir. Özelleştirmelerle pek çok kadın işinden oldu. 1990’dan bu yana sendikamızda bir kadın departmanı var. Ben ka-

din departmanının yöneticisiyim. Toplu sözleşme görüşmelerine katılırım. Bizim toplu sözleşmelerimizde kadınların çalışma koşulları ve haklarıyla ilgili çok sayıda hüküm var.

Örnek verebilir misiniz?

Hamile kadınlar gece vardiyalarında çalışmazlar. Bunun gibi koruyucu önlemler.

Sendikaların üst yönetiminde ne kadar kadın var?

Bu oran çok düşük. Bizim federasyonumuzda üst yönetimlerde yüzde 10 oranında kadın bulunuyor. Bu düşük bir orandır. Biz Trakya adlı konfederasyonun da üyesiyiz. Orada yönetimdeki kadın oranı yüzde 15 civarındadır.

Kadın hareketi ile ortak çalışmalarınız oluyor mu?

Dört yıl önce hükümet annelik izni süresini düşürmek istedi. Buna karşı Romanya'da büyük bir yürüyüş yapıldı. Protesto gösterisinden sonra değiştirmekten vazgeçtiler. Partilerin kadın birimleri, bağımsız kadın hareketi ve sendikaların kadın birimleri bu organizasyon içinde ortak mücadele ettiler.

Kadın hareketi sendikal bağlamda çok güçlü

Ramona Parra, İspanyol FIEQA/ CC:OO Sendikası Yönetim Kurulu Üyesi ve Kadın İşçileri Sorumlusu

Sendikanız hangi sektörde örgütlü?

Petrol, kimya, parfüm, seramik dallarında örgütlü... Rafinerilerde de örgütlü-

yüz, bunların yanı sıra sanayilerinde de. Ayrıca deri ve ayakkabı sektöründe de örgütlüyüz.

Sendikanızda örgütlü kadın sayısını söyleyebilir misiniz?

Genel üye sayımızın yüzde 30'unu kadınlar oluşturuyor. Esasında kadın çalışanların sayısı sektöre göre değişiyor. Parfüm, ilaç gibi sektörlerde kadınların sayısı daha fazla. Kimya ve petrolde kadınların sayısı daha az.

Sendikanızı tanıtabilir misiniz?

Bağlı bulunduğumuz konfederasyonun temeli, 1977 yılına kadar faşist diktatörlük koşullarında gizli çalışan işyerlerindeki örgütlü işçi komisyonlarına dayanıyor. 1977'den itibaren yeni yapılan tüzüklerle birlikte, sendika kadın alanı ile ilgili olarak çalışmalara başladı. Bu, sendikaya farklı bir ivme kazandırdı.

Şu anda biraz Avrupa Birliği üzerinden gidiyor çalışmalar. Avrupa Birliği'nin direktifleri doğrultusunda ve ülkede yapılan yasal değişikliklere uygun olarak, belli zamanlarda kadın raporları hazırlamak zorundayız.

Sendikanızda kadın üye sayısı ne kadar?

İspanya genelinde 1 milyon dolayında kadın sendikalarda örgütlüdür. 70 bin dolayında ise sendikasız kadın var. Ama iki konfederasyon bünyesinde, yani işçi komisyonları konfederasyonu ile genel işçi konfederasyonunun bulunduğu sektörlerde yaklaşık 50 bin civarında örgütsüz kadın var.

İspanyadaki kadın hareketinin gündeminde şu anda ne var?

İspanya'da 1976 yılına kadar faşizme karşı mücadele sırasında kadın hareketi çok güçlüydü. 1977'den itibaren tüm ülkelerdeki kadın hareketinin özelliklerini kazanmaya başladı, yaygınlaştı, talepleri farklılaştı. Bugün ise kadın hareketi özellikle sendikal bağlamda çok güçlü. Kadınların istihdama girişiyle ilgili sorunlar var. Girdikten sonra taciz ve benzeri uygulamalar ise başka bir sorun. Sendikalar içinde kadın hareketi bu tür sorunları gündeme aldığı için reel kadın hareketinden daha güçlü.

Sendikal hareket içinde kadınlar nasıl örgütleniyor?

1977'den beri sendikalarımızda kadın departmanları var. Biz sendika içinde, kadın ve eşitlik çalışmasını ve toplumsal cinsiyet çalışmasını beraber yü-

Ramona Parra

rütüyoruz. Eğitim, örgütlenme, toplu sözleşme vs gibi bölümlerde toplumsal cinsiyet çalışmaları yürütüyoruz. İki çalışma birbirine entegre bir biçimde sürdürülüyor.

Kadınların sorunları neler?

En önemli sorunumuz; katılım. Son iki kongremizde kadınların sendikaya katılımı konusunda önemli kararlar aldık. Kadınların her düzeyde sendikal katılımını artırmayı hedefliyoruz. ♀

Carol Bruce

ICEM Kadın Bölümü Sorumlusu Carol Bruce etkinliğin ilk günü bir konuşma yaparak ICEM'in grevin başından beri Petrol-İş'e dayanışma içinde olduğunu, ICEM Kadın Komitesi'nin de grev hakkında bilgi edindiğini ve grevle yakından ilgilendiklerini, kadınların mücadelelerini desteklediklerini söyledi. Bir an evvel sonuç alınması dileğinde bulundu.

Dünya sendikalarından mesaj yağdı

Sermayenin ve sömürünün küreselleşmesine karşı küresel emek hareketiyle dayanışarak daha sağlam karşı çıkışlar üretebiliriz. Novamed Grevi, 12 Eylül sonrası ulusal basının manşetine çıkan sayılı grevlerden biri olmasının yanı sıra, emek ve kadın mücadelesini ortaklaştırması açısından da önemli bir örnek oluşturdu.

ETUC & ITUC

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu Kadın Komitesi (ITUC) ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC), Novamedli kadınların 1 yıldır Türkiye'nin Antalya kentinde sürdürdükleri grevi sonuna kadar desteklediğini ve oradaki kadınlarla dayanışma içerisinde olduklarını ifade etmektedirler.

ITUC ve ETUC, kadın işçilere yönelik AB Temel Haklar Şartı'nda belirtilen insan haklarını, Avrupa Konseyi'nin Sosyal Şartını ve ILO'nun sözleşmelerini ihlal eden insanlık dışı tüm uygulamaları kınamaktadır.

Kadın komiteleri kadın işçilerin onurunu çok ciddi şekilde zedeleyen bu uygulamalar karşısında ve sırf cinsiyetlerinden dolayı ayrımcılığa uğramalarından dolayı cidden şok olmuşlardır.

Anladığımız kadarıyla, Novamed'in sahibi adı Fresenius Medical Care olan ve toplumsal cinsiyet eşitliği, sendikal haklar ve toplu pazarlık hakları konularında Avrupa ve ILO standartlarından ve değerlerinden tam olarak haberdar olması gereken ve işçilerin kendi özgür iradeleri ile seçtikleri sendika ile pazarlık yapmayı reddettiğinden hesap vermesi gereken bir Alman şirketi.

Bizler her şeyden önce kadın işçilere yönelik ayrımcılığın ve tacizin son bulmasını, kadın işçilerin onurlarına saygı duyulmasını ve tüm haklarının iade edilmesini talep ediyoruz. İkinci olarak, işverenlerden sendikayı tanımalarını ve biran önce tüm işçilerin istihdamını garanti altına alan uygun bir düzenleme için müzakereleri başlatmalarını talep ediyoruz.

Brüksel, 26 Eylül 2007

Viviane Goergen ETUC Kadın Komitesi Başkanı

Diana Holland ITUC Kadın Komitesi Başkanı

Uluslararası Kamu Hizmetleri (PSI)

Novamed'de grevde olan kadın işçilere destek

Dünya çapında kamu sektöründe çalışan yaklaşık 20 milyon kadın ve erkeği temsil eden PSI adına, Novamed'li kadınların 1 yıldır sürdürdükleri grevlerine tam destek veriyor ve oradaki kadınlarla dayanışma içerisinde olduğumuzu ifade ediyoruz.

PSI olarak kadın işçilere yönelik AB Temel Haklar Şartı'nda belirtilen insan haklarını, Avrupa Konseyi'nin Sosyal Şartını ve ILO'nun sözleşmelerini ihlal eden insanlık dışı tüm uygulamaları kınıyoruz.

Özellikle PSI olarak, kadın işçilerin onurunu çok ciddi şekilde zedeleyen bu uygulamalar karşısında ve sırf cinsiyetlerinden dolayı ayrımcılığa uğramalarından dolayı çok şaşırdık. PSI olarak, Novamed'in sahibi adı Fresenius Medical Care olan ve toplumsal cinsiyet eşitliği, sendikal hak-

lar ve toplu pazarlık hakları konularında Avrupa ve ILO standartlarından ve değerlerinden tam olarak haberdar olması gereken ve işçilerin kendi özgür iradeleri ile seçtikleri sendika ile pazarlık yapmayı reddettiğinden hesap vermesi gereken bir Alman şirketi olduğunu düşünüyoruz.

Bizler, her şeyden önce kadın işçilere yönelik ayrımcılığın ve tacizin son bulmasını, kadın işçilerin onurlarına saygı duyulmasını ve tüm haklarının iade edilmesini talep ediyoruz.

Bizler, işverenlerden sendikayı tanımalarını ve biran önce tüm işçilerin istihdamını garanti altına alan uygun bir düzenleme için müzakereleri başlatmalarını talep ediyoruz.

Dayanışma ile.

Hans Engelberts, Genel Sekreter

Belçika Genel İşçiler Federasyonu (FGTB)

Belçika Genel İşçiler Federasyonu (FGTB) olarak, Türkiye'nin Antalya kentindeki serbest bölgede bir yılı aşkın süredir grevde olan Novamed işçilerine olan destek ve dayanışmalarımızı ifade etmek istiyoruz.

FGTB bu işçilere yönelik olarak, insan haklarını ve temel haklarla ilgili AB sözleşmesi, Avrupa Konseyi Sosyal Şartı ve ILO temel sözleşmelerini ihlal eden insanlık dışı muameleyi şiddetle kınamaktadır.

FGTB özellikle de bu işçilerin onuruna yönelik açık saldırıları ve söz konusu kadın işçilerin maruz bırakıldığı köklü ayrımcılığı kınamaktadır.

Fresenius Medical Care isimli bir Alman şirketine ait olan Novamed'in, cinsiyet eşitliği, sendikal haklar ve toplu sözleşme hakları konularıyla ilgili Avrupa ve ILO standartları ve değerleri konusunda bilgilendirilmesi ve işçiler tarafından özgürce seçilen sendikayla müzakereye oturmayı reddeden sorumluları saptaması gerektiğine inanıyoruz. Öncelikle tüm sorumlulardan işçilerin maruz bırakıldığı ayrımcılık ve tacizlere son vermelerini, işçilerin onurlarına saygı gösterilmesini ve onurlarının iade edilmesini ve tüm haklarından yararlanacakları biçimde görevlerine geri dönmelerini talep ediyoruz. İkinci olarak, işverenleri sendikayı tanımaya ve sendikayla tüm işçilerin istihdamlarını koruyan uygun bir ücret ödemesi konusunda müzakereye oturmasını talep ediyoruz.

Anne DEMELENNE, Genel Sekreter

Rudy DE LEEUW, Başkan

İngiltere Genel Sendikası (GMB)

İşvereniniz olan Fresenius Medical Care şirketine karşı meslektaşlarınız tarafından yürütülen bu cesur kavganızı destekliyorum.

Sandra Berry, GMB-UK

Novamed'deki kardeşlerimizin savaşını tüm gücümüzle destekliyoruz. Kendilerine karşı yapılan adaletsizliğin en kısa zamanda sona erdirilmesi, insan haklarına karşı olan bu yasa dışı uygulamanın en kısa zamanda sona erdirilmesini ve bir yıldır süren mücadelenizi destekliyoruz. Sizin yanınızdayız.

Solmaz Tavşanoğlu GMB Dorset Bölge Konseyi Şube Üyeleri

Sendikalar Kongresi (TUC) İngiltere

Çoğunluğu kadın, 6,5 milyon üyesi olan TUC, Antalya'daki kadın işçilerin haklarının ihlallerini kınamaktadır. Bizler Novamedli kadınların 1 yıldır sürdürdükleri grevlerine tam destek veriyor ve oradaki kadınlarla dayanışma içerisinde olduğumuzu ifade ediyoruz.

Kadın işçilere yönelik AB Temel Haklar Şartı'nda belirtilen insan haklarını, Avrupa Konseyi'nin Sosyal Şartını ve ILO'nun sözleşmelerini ihlal eden insanlık dışı tüm uygulamaları kınıyoruz. Bizler, kadın işçilerin onurunu çok ciddi şekilde zedeleyen bu uygulamalar karşısında ve sırf cinsiyetlerinden dolayı ayrımcılığa uğramalarından dolayı şoka uğradık.

Anladığımız kadarıyla, Novamedin sahibi adı Fresenius Medical Care olan ve toplumsal cinsiyet eşitliği, sendikal haklar ve toplu pazarlık hakları konularında Avrupa ve ILO standartlarından ve değerlerinden tam olarak haberdar olması gereken ve işçilerin kendi özgür iradeleri ile seçtikleri sendika ile pazarlık yapmayı reddettiğinden hesap vermesi gereken bir Alman şirketi.

Bizler her şeyden önce kadın işçilere yönelik ayrımcılığın ve tacizin son bulmasını, kadın işçilerin onurlarına tekrar saygı duyulmasını ve tüm haklarının iade edilmesini talep ediyoruz. İkinci olarak, işverenlerden sendikayı tanımalarını ve biran önce tüm işçilerin istihdamını garanti altına alan uygun bir düzenleme için müzakereleri başlatmalarını talep ediyoruz.

Brendan Barber, Genel Sekreter

İletişim İşçileri Sendikası İngiltere

Sevgili Kızkardeşlerim, İngiltere'deki kadın sendikacılar olarak 1 yıldan beri en temel insan onuru için yürüttüğünüz bu mücadelenizi destekliyor ve yerel yönetiminizin bu eylemlerini ve bunları kontrol eden Alman Şirketi kınıyoruz.

TUC, mücadelenizle ilgili bilgileri ve şirketin bu insanlık dışı uygulamalardan vazgeçmesi konusunda yapılan eylemleri yayınlamaktadır.

Dayanışma ile

Mo Hooper, İletişim İşçileri Sendikası

İngiltere Hizmet Sendikası

Yönetim karşı tüm eylemlerinizde sizlere şans diliyorum. Cesaretinizi selamlıyorum. En iyi dileklerle.

Phyllis Scorfield, Hizmet Sendikası Masası

İtalyan İşçileri Sendikası (UIL)

UIL olarak, Novamedli kadınların kendi haklarını korumak için yürüttükleri grevlerine destek veriyor ve ordaki kadınlarla dayanışma içerisinde olduğumuzu ifade ediyoruz. Özellikle ortak şirketin Alman ve Avrupalı olduğu gerçeği de gözönüne alındığında Yönetimin çalışanları mahkum ettiği çalışma koşulları adaletsiz ve çok üzüntü verici. Bir yılı aşkın süredir Türkiyeli kadın işçilerin bu mücadelesinin Avrupa Konseyi'nin, Avrupa Sosyal Şartı'nın ve ILO'nun sözleşmelerinde belirtilen temel hakların korunması adına da yürüttüklerini düşünüyoruz. Bu nedenle UIL'li kadınlar olarak bu ayrımcılığa ve şiddete bir an önce son verilmesini talep ediyor, kadın işçilerin onurlarına tekrar saygı duyulmasını ve ilgili sendikanın işveren tarafından tanınarak durumu olumlu hale getirecek müzakerelerin başlatılmasını talep ediyoruz. Kardeşçe selamlarımızla,

Nirvana Nisi, Konfederal Sekreter

Finlandiya Ücretli Çalışanlar Sendikası

Finlandiya Ücretli Çalışanlar Sendikası olarak Antalya Serbest Bölgesi'ndeki kadın işçilerin haklarının ihlallerini kınamaktadır. Bizler Novamedli kadınların bir yıldır sürdürdükleri grevlerine tam destek veriyor ve ordaki kadınlarla dayanışma içerisinde olduklarını ifade ediyoruz. Kadın işçilere yönelik AB Temel Haklar Şartı'nda belirtilen insan haklarını, Avrupa Konseyi'nin Sosyal Şartı'nı ve ILO'nun sözleşmelerini ihlal eden insanlık dışı tüm uygulamaları kınıyoruz. Bizler, kadın işçilerin onurunu çok ciddi şekilde zedeleyen bu uygulamalar karşısında ve sırf cinsiyetleri nedeniyle ayrımcılığa uğramalarından dolayı şoka uğradık. Anladığımız kadarıyla, Novamed'in sahibi adı Fresenius Medical Care olan ve toplumsal cinsiyet eşitliği, sendikal haklar ve toplu pazarlık hakları konularında Avrupa ve ILO standartlarından ve değerlerinden tam olarak haberdar olması gereken ve işçilerin kendi özgür iradeleri ile seçtikleri sendika ile pazarlık yapmayı reddettiğinden hesap vermesi gereken bir Alman şirketi. Bizler her şeyden önce kadın işçilere yönelik ayrımcılığın ve tacizin son bulmasını, kadın işçilerin onurlarına tekrar saygı duyulmasını ve tüm haklarının iade edilmesini talep ediyoruz. İkinci olarak, işverenlerden sendikayı tanımalarını ve biran önce tüm işçilerin istihdamını garanti altına alan uygun bir düzenleme için müzakereleri başlatmalarını talep ediyoruz.

Petteri Ojanen, Uluslararası İlişkiler Başkanı

İsrail WAC-Maan

Arap ve Yahudi işçileri örgütleyen İsrail'de bağımsız sendika örgütü olan WAC-Maan olarak bu insanlık onuru ve temel işçi hakları mücade-

lenizde sizinle dayanışma içerisinde olduğumuzu belirtmek isteriz. Novamedli kadınların durumunu öğrendiğimizde çok büyük bir endişe hissettik. Diğer taraftan, onlara köle gibi davranan şirketlerine karşı Novamedli kadınların bu cesurca duruşlarından dolayı yüreklendik. Grevlerini sonuna kadar destekliyoruz ve mücadelelerinin başarılı olması için onlara en sıcak dayanışma duygularımızı ve umutlarımızı gönderiyoruz. Dayanışma ile,

Assaf Adiv, Ulusal Koordinatör WAC-Maan

Letonya Özgür Sendikalar Konfederasyonu (LBAS)

LBAS Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konseyi olarak, Antalya'daki kadın işçilerin haklarının ihlallerini kınıyoruz. Novamedli kadınların tam 1 yıldır sürdürdükleri grevlerine tam destek veriyor ve ordaki kadınlarla dayanışma içerisinde olduğumuzu ifade ediyoruz. Kadın işçilere yönelik insanlık dışı tüm uygulamaları kınıyoruz. Kadın işçilerin onurunu çok ciddi şekilde zedeleyen bu uygulamalar karşısında ve sırf cinsiyetleri nedeniyle ayrımcılığa uğramalarından dolayı şok olduk. Bizler her şeyden önce kadın işçilere yönelik ayrımcılığın ve tacizin son bulmasını, kadın işçilerin onurlarına tekrar saygı duyulmasını ve tüm haklarının iade edilmesini talep ediyoruz. İkinci olarak, işverenlerden sendikayı tanımalarını ve biran önce tüm işçilerin istihdamını garanti altına alan uygun bir düzenleme için müzakereleri başlatmalarını talep ediyoruz. Dayanışma ile,

Livija Marcinkevica, Başkan Yardımcısı
Ariadna Abeltina, LBAS Eşitlik Konseyi

MORİTANYA İŞÇİLERİ GENEL KONFEDERASYONU (CGTM) ULUSAL KADIN HAREKETİ

Moritanya İşçileri Genel Konfederasyonu (CGTM) Ulusal Kadın Hareketi olarak, Almanya kökenli Fresenius Medical Care şirketi işyerlerinden birisi olan Türkiye/Antalya'da bulunan Novamed fabrikası işçilerinin greviyle ilgili olarak yapılan açıklamayı öğrenmiş bulunuyoruz. Bu kadın işçiler çalıştıkları işyerlerinde fabrikayı yönetmekten sorumlu olan kişilerce tüm ILO çalışma sözleşmelerine ve insan haklarına aykırı en kötü taciz biçimlerine ve kötü muameleye gündelik olarak maruz bırakılmaktadırlar. CGTM Ulusal Kadın Komitesi olarak, Merkezi-miz ve Moritanya ulusal kadın hareketine bağlı tüm birimler adına, Türkiye'deki Novamed fabrikasındaki kadın işçilerin maruz bırakıldığı açık ihlalleri şiddetle kınıyoruz. Ulusal Kadın Komitesi olarak Novamed işçisi yoldaşlara aktif dayanışma duygularımızı ve sevgilerimizi göndermek istiyoruz. CGTM Ulusal Kadın Hareketi olarak, Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu'nun (ITUC) Türkiye'deki Novamed fabrikası işçilerinin maruz bırakıldığı koşulları kınamak ve bu fabrika işçilerinin insan onuruna yakışır biçimde muamele görme taleplerini desteklemek üze-

re dünya çapında başlattığı kampanyayı destekliyoruz. Dayanışma duygularımızla, 27 Eylül 2007, Nouakchott

CGTM Ulusal Kadın Hareketi adına
Başkan Oumou Kelthoum Mint Mohamed

Yunanistan Genel Emek Konfederasyonu

Yunanistan Genel Emek Konfederasyonu ve Yunanistanlı işçiler adına Antalya'daki kadın işçilerin haklarının ihlallerini kınamaktadır. Bizler Novamedli kadınların 1 yıldır sürdürdükleri grevlerine tam destek veriyor ve ordaki kadınlarla dayanışma içerisinde olduğumuzu ifade ediyoruz. Kadın işçilerin sırf cinsiyetlerinden dolayı ayrımcılığa uğramalarından ve çok ağır şartlar altında çalışmalarından çok rahatsız olduğumuzu belirtmek istiyoruz. Kadın işçilere yönelik AB Temel Haklar Şartı'nda belirtilen insan haklarını, toplumsal cinsiyet eşitliği, sendikal haklar ve toplu pazarlık haklarını içeren Avrupa Konseyi'nin Sosyal Şartını ve ILO'nun sözleşmelerini ihlal eden insanlık dışı tüm uygulamaları kınıyoruz. Kampanyalarını ve grevlerini destekliyor, kadın işçilerin onurlarına tekrar saygı duyulmasını ve tüm haklarının iade edilmesini ve işverenlerin sendikayı tanımalarını ve biran önce tüm işçilerin istihdamını garanti altına alan uygun bir düzenleme için müzakereleri başlatmalarını talep ediyoruz.

Yannis Panagopoulos, Genel Başkan
Kostas Poupakis, Genel Sekreter

Filistin Demokrasi ve İşçi Hakları Merkezi

Sevgili Kızkardeşlerimiz, Filistin Demokrasi ve İşçi Hakları Merkezi olarak Novamed fabrikasındaki 81 kadın grevciye desteğimizi ifade etmek istiyoruz. Kampanyanızın başarılı olmasını ve tüm haklarınızı elde ederek ve tüm kadın meslekdaşlarınız gibi eşit insanlar muamelesi görebilmeniz için yeniden geri dönebilmenizi içtenlikle umut ediyoruz. Dayanışma duygularımızla.

Hasan Barghouthi, Genel Müdür

"Başka bir dünya mümkün" cümlesi-ni, dünyayı değiştirmek için hareket eden tüm muhalif grupların literatürüne yerleştiren, Amerikalı yazar, aktivist James Petras ve eşi Robin Eastman Abaya da Antalya'da 1 yıldır grevde olan Novamed işçilerine bir dayanışma mesajı gönderdiler:

Sevgili yoldaşlar, Antalya'daki Fresenius Medical Care Fabrikasında adalet için mücadele eden işçilerin yiğit grevi ve uzun süren mücadelesiyle olan koşulsuz dayanışma duygularımızı ifade etmek istiyoruz. Zafere kadar dayanışma!

Transistor fabrikasındaki Variyola'nın öyküsünü yazdı:

“En iyi görenlerin iki yıl sonra gözleri bozuluyordu”

Kadriye Bakşı, geçtiğimiz Mayıs ayında yaptığımız Petrol-İş Kadın Öyküleri Yarışması'nda, ikincilik ödülünü aldı. Almanya'nın Hannover kentinde yaşıyor. Önce işçilik yapmış, sonra tek başına bir kız çocuğu yetiştirirken, hem yüksek okul okumuş hem de çalışmış. Şimdi ise yazıyor. O, taraf olduğunu açıkça söylüyor, ezilen sınıftan ve ezilen cinsiyetten yana yapmış tercihini...

Necia Akgökçe

Kendinizi tanıtabilir misiniz, nerede doğdunuz, şimdiye kadar neler yaptınız ?

İstanbul'da Karaköy'de doğdum. Babam inşaat işçisiydi. Genç yaşta hastalandı. O hastalanınca Gölcük'e anneannemlerin yanına taşındık. Gölcük'te büyüdüm, lise öğrenimimi de orada yaptım. Liseden sonra birkaç ay postanede memur olarak çalıştım. Sonra yurtdışı süreci başladı. Yurtdışındaki ilk yıllarımda fabrika işçiliği yaparak hayatımı kazandım. Daha sonra evlendim, bir kızım oldu, ayrıldım. Okula gitmeye başladım.

Ayrıldıktan sonra mı başladınız okula?

Evet, eşim okumamı istemiyordu. Ama benim yurtdışına çıkış nedenim okumaktı. Orada okuma şansım olur diye düşünmüştüm. Ortam da öyle değildi, kimseden teşvik de görmedim. Okumak istediğimi söyleyince, evlisin artık çocuğun var,

ne yapacaksın okuyup da, diyorlardı.

Hep siyasi biriydim. Türkiye'de olsun, Almanya'da olsun işçi hareketindeki gelişmelere karşı hep duyarlıydım. Boşandıktan sonra çocuk benim yanımdaydı, hem çalıştım hem okudum. Zor yıllardı. Param az olduğu için geçim sıkıntısı çekiyordum, komünlerde oturduk hep. Ama okul bitince rahat ettim. Sonra hiç işsiz kalmadım.

Ne okudunuz, mesleğiniz ne?

Sosyal hizmet uzmanlığı okudum. Almanya'da buna yetişkin eğitimi de deniliyor. Sosyal hizmet uzmanı ya da yetişkin eğitimsi oldum. Çalışma hayatım hâlâ devam ediyor.

Fabrika işçiliğinizi anlatabilir misiniz?

Variyola hikayesinde yazdığım gibi transistor yapıyorduk. İşe alınırken gözlerin çok iyi olması gerekiyordu, ama iki yıl sonra en iyi

gözler bile bozuluyordu. En gençleri, en iyi görenleri, mikroskopun altında transistörün bağlandığı bölümde çalıştırıyorlardı. Öyküde de var, Türkan Ablamız biraz yaşlanınca gözleri bozuldu, hemen alt kata daha kötü bir yere alındı. Orada uzun yıllar çalıştım.

Kadın sığınaklarında çalışma deneyiminiz de varmış, ondan da bahsedebilir misiniz?

Evet, sosyal hizmet görevlisi olarak ilk kez işe kadın sığınaklarında başladım. Orada çalışmayı çok istiyordum. Yedi yıl çalıştım. Sonra kendiliğimden ayrıldım. Öyle bir noktaya gelmiştim ki; ya bu çalışmanın içeriği değişsin ya da ben buradan çıkayım diyordum. Şiddet gören kadınlarla birlikte olmak çok etkiliyor insanı, gece uykularınız kaçıyor; bir şeyi değiştiremediğinizde ise çok üzüldüğünüz çok hayıflanıyorsunuz. Psikolojimi etkilemeye başladı, kızım da görüyordu durumumu, artık yeter anne, diyordu. İş hiç bitmiyordu, gece eve geliyorsunuz, telefon çalışıyor, bir kadının sığınaktan kaçırıldığı söyleniyor, ya da bir kadın sığınağın önünde bıçaklanmış... Hemen harekete geçiyorsunuz.

Almanya gibi bir Batı ülkesinde de oluyor, böyle şeyler demek?

Tabii evet. Bunları yapanların çoğu Alman. Ben çalışmaya başladığımda sığınağa gelen kadınların yüzde 7'si yabancı, yüzde 93'ü de Alman'dı.

Sığınaktan sonra uzun süre uyuşturucu bağımlısı kadınlara yardım eden bir merkezde çalıştım. Uyuşturucu temin etmek için kadınların çoğu bedenlerini satıyorlardı. Bunlar ağır işlerdi. Bir süre de onlarla çalıştım. Bundan 15 yıl önce ikinci evliliğimi yaptım. Eşimin işinden dolayı şehir değiştirdik, Hannover'e taşındık. Şu anda yabancı kadınları meslek eğitimine hazırlayan kurslarda öğretmen olarak çalışıyorum. Dolayısıyla daha fazla zamanım var. Bu süreçte öykü yazmaya hız verdim. Şiir ve öykü gönderdiğim yerlerden olumlu yanıtlar aldım. Petrol-İş Kadın Dergisi'nin Kadın Öyküleri Yarışması'nda da ikinci olunca iyice heveslendim. Bundan sonra herhalde yazarım.

Niye öykü?

Bazıları öykücülük, roman yazmaya hazırlıktır derler, ben öyle düşünmüyorum. Öykü kanımca şiire daha yakın ama romana çok uzak. Günün birinde roman yazabilir miyim bilmiyorum ama ben şiiri çok seviyorum. Ben küçüklükten itibaren okudum, bizde aileden gelir yazmak denir ya, bende öyle olmadı. Bende yazmak aileden gelmiyor. Çünkü annem okurdu ama yazmayı bilmezdi, yazı yazmayı ben öğrettim ona. Şiiri liseden beri seviyordum, siyasi çalışmalar yaptığımız, işçi dergileri çıkarttığımız dönemlerde bu özelliğimi sakladım. O zaman daha realist olunması

gerektiğini düşünüyordum. Ama hep yazdım. Öykü bana şiirin daha gelişmiş gibi geliyor. Daha fazla şey anlatan konulu bir şiir... Öyküde şiirsel öğelerin daha ağır basması gerektiğini düşünüyorum. Ve seviyorum şiirsel öyküyü.

Söyleyecek lafımın olması yöneltti beni yazmaya. Çok çok farklı yerlerde yaşadım, her yerden bir şeyler aldım, bunları yazmanın en iyi yolu öyküydü. Postanede yaşadım, geçtim, babamı çok kısa gördüm. Öldü, yitirdim. Bazı insanlar vardır bir yerde doğar ve ölene kadar orada yaşar. Aşağı yukarı aynı insanları görür sonra onların çocuklarını görür. Aynı kasabayı, aynı şehri aynı mahalleyi görür. Bende öyle olmadı. Yaşadığım her yer, girdiğim her çevre, tanıştığım her insan beni etkiledi... Anlatmak istediğim şeyler birikti. Zaten ne yazarsanız yazın, ister şiir ister öykü, isterse roman, bence anlatacağınız, diğer insanlara söyleyeceğiniz bir şey yoksa anlatamazsınız, ancak söyleyeceği bir şey olan yazabilir. Yoksa çok özel duygularınızın inip çıkması; bu başkalarını ilgilendirmez bence. Benim toplumsal yönüm daha önde. Öyküleri de başkalarına bir şeyler söylemek istediğim için yazdım. Öykü benim yaşadıklarımın en uygun form diye düşünüyorum.

Annenizle ilgili olarak bir şeyler söyleyebilir misiniz, nasıldır ilişkiniz?

Gölcük'te yerel bir gazete çıkıyordu, ben oraya şiir-

lerimi göndermiştim, onlar da basmışlar. Annem onları kesip topluyordu hep. Birgün annemle balkonda çay içiyorduk... Ufka şöyle derin derin baktı, "Ahhh ah" dedi, "yazmayı bilseydim yazardım hayatımı, öyle bir roman olurdu ki". O gün orada "anneciğim merak etme, ben senin hayatını yazacağım ya da hayatından bir şeyler yazacağım, diye ona söz verdim. O hep bekledi bir şeyler yazacağım diye. Annemin adı Emine'dir, Emine adında bir senaryo yazmayı düşünüyorum. Çünkü o çok kötü günler yaşamış, ama buna rağmen ayakta kalmasını başarmış bir kadındı. Annem kaderini başkalarının eline bırakmadı.

Biraz anlatabilir misiniz?

Çok küçük yaşta 12-13 yaşında köyün zengini ama deli bir adamla evlendirilmiş. Birgün dayanamamış kaçmış, eve annesinin yanına gelmiş. Ben burada kalacağım, gitmeyeceğim demiş. Anneannem, olmaz demiş. Ama içine de sinmemiş. O sırada İstanbul'dan amcası gelmiş. Anneannem ona, "al kızı İstanbul'a götür" demiş. Amcasının yanına takılıp, köyü terk etmiş. Düşünün denize 20 dakikalık mesafedeymiş, annemin köyü ama, köyden dışarı çıkmadığı için denizi ilk kez görmüş. Onun köyden kaçısını anlatan, Denizi Gördüğüm Gün, diye bir hikayem var. Denize o kadar yakın olmak ve denizi görmemek...

Türkiye’de kadınlar edebiyatta eskisi kadar az değiller. Ama temsil edildiklerinde onların genç ve güzel kadın olmaları daha fazla popülerleşmesine neden oluyor, siz belli bir yaşta duruşu olan bir kadınsınız, edebiyat alanında bir yer edinebileceğinizi düşünüyor musunuz, ya da edinirseniz nasıl bir yer olur bu?

Yer edinilmez bence, yer ya açılır ya açılmaz. Bana yer açacaklar mı; bilmiyorum. Açarlarsa yazarım. Pazarlansın, öykülerim satılsın, bunun üzerinden bir yer açılıns bana, böyle bir düşüncem yok. Benim söyleyeceklerim var, dünyaya bakarken ve onun içinde yer alırken taraflı bir insan olduğum için var. Bir taraflıyla sınıfsal açıdan bakıyorum, diğer yanıyla cinsiyet açısından. Çalışan bir kadınsınız. İki taraftan bakarak yazıyorum. Bunun tabii bir de edebi tarafı var. Bu üçü bir araya gelince benim söyleyeceklerimi dinleyen, benim yazdıklarına kulak veren, bunları alıp okuyan birileri olursa yazmaya devam edeceğim. Yer açma konusunda yapacağım bir şey yok. Şimdiye kadar hayatımı öykü yazarak kazanmadığım için 50 yaşından sonra kimse beni kollarını açıp bağrına bastırmazsa, çok da alınmam. Edebiyatta taraflı olan insanlara daima ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Kadınların ve işçilerin gelişimi açısından taraflı edebiyatçıları istiyorum.

Bazıları ben yazarım, edebiyatın kadını erkeği yoktur, sınıfı yoktur der, ben öyle düşünmüyorum. Toplumda kadın ve erkek eşit değilse, edebiyatta da kadın ve erkek ayrımı vardır, ben kadın tarafından bakıyorum ve izliyorum.

Ama erkekler okumayacak,

diye bir şey yok. Tam tersi kadınların öykülerini, kadınların yarattığı edebiyatı erkeklerin de okuması; toplumsal gelişme ve bizi erkeklerin gelişimi açısından çok önemli. Son dönemlerde, feminizm her şey değil diyorlar, belki klasik olacak ama ben feministim ve feminizmin daha işlevini doldurduğuna inanmıyorum. Çünkü erkekler ve kadınlar hala eşit değiller, feminizmin miadı dolmadı. Daha çok erken, kimse sevinmesin...

Evlisiniz, eşiniz yazmanıza nasıl bakıyor, ev işleri konusunda, sizin kendinize zaman açmanıza yardımcı oluyor mu? Sizin istediğiniz türden bir iş bölümü var mı evde?

Bu konuda şanslıyım, yani şansımı kendim yarattım da diyebilirim. Çünkü bedelini ödedim, hâlâ da ödemeye devam ediyorum. Hiçbir şey hediye edilmiyor insana. Çabanızla bazı hakları alıyorsunuz. Eviçi işbölümünde olsun, iş hayatında olsun, sosyal yaşamda olsun, kadın ve erkeğin eşit olmadığı bir toplumda, kadınlar ağır bedeller ödüyorlar. Bunu göze almak gerekiyor. Şu anda bizim evin içinde kadın işi, erkek işi diye bir ayrım yok. Eşim benden daha iyi yemek yapar, ortalığı daha iyi toplar, temizler. Ben çok küçük yaşta çalışmaya başladığım için hiçbir zaman iyi bir ev kadını olmadım. Bu yaştan sonra da olamam herhalde, kötü yemek yaparım, iki saat uğraşırım evi temizlediğimi düşünürüm, döner bakarım ki ev temizlenmemiş. O konularda eşim benden iyidir ona annesi gerçekten erken yaşta ev işlerini öğretmiş. Birbirimizi tamamlıyoruz gibi geliyor bana. O daha planlı programlı birisidir, ben rizikoyu seven, çok çabuk boz, yeni baştan yap, biriyimdir. O

benden hayata karşı daha cesaretli olmayı öğreniyor. Onun tabiri ile yaşamı daha kolay yaşamayı ve sevmeyi öğreniyor. “Yaşamak senin yanında o kadar zor olmayabiliyor” diyor. Ben de ondan, “adımlarını biraz daha düşünerek atsana, azıcık yavaş olsana”yı öğreniyorum.

Eşim şimdi iyi bir dergide redaktör olarak çalışıyor. İyi para alıyor, bu bir lüks tabii. Hep böyle değildi ama. Şimdi ben daha az çalışıyorum. Hatta istersem hiç çalışmayabilirim.

O nedenle öykü yazmaya vaktim oluyor; yazmak aynı zamanda okumak, araştırmak takip etmekle ilgili bir şey. İşçi kadın da öykü yazsın demek, biraz zor, işçi kadın nasıl öykü yazabilir, kadın fabrikada çalışıyor, yoruluyor, çocuk bakıyor, ek görevler var. Uyumasın mı artık? Ben kadınların fedakârlıklarının çok övülmesini de sevmiyorum. Aslan kadın, şöyle çalışıyor böyle çalışıyor, hiç sesi çıkmıyor... Kadınların sesi çıksın bir de daha az çalışsınlar evde bir şeyleri başkalarına devretsınler hep cici kız olmasınlar, biraz da kötü kız olsunlar. Ancak o zaman belki öykü yazmaya başlar, siyasi, sosyal, kültürel, sendikal fa-

aliyetlere katılabilirler. Kendilerini erkekler gibi geliştirebilirler. Yaşamlarında ve başkalarının yaşamlarında bir şeyleri değiştirebilirler. Şu anda ben lükse sahip bir kadınsınız. Her çalışan kadın benim şu anda sahip olduğum lükse sahip değil. Ben de bugüne kadar sahip değildim. Şimdi bundan faydalanmayı düşünüyorum. Eşim de destekliyor, çok seviyor yazmamı, öykülerimi okuyor ve herkesten daha çok seviyor. Ona göre benim öykülerimin hepsi kitap olmalı, basılmalı, herkese iletilmeli.

Petrol-İş Sendikası’nın kadın öyküleri yarışması düzenlemesiyle ilgili neler düşünüyorsunuz?

Bana kalırsa Petrol-İş Sendikası böyle bir yarışmayı yaptığı için kendi lehine fark yarattı. Hem işçi kadınlar adına hem de sendikanın kendisi için çok olumlu bir şey oldu. Devamı gelirse çok iyi olur. Her sendika yapmıyor, yalnızca Türkiye’de değil, ben Avrupayı da tanıyan birisi olarak rahatlıkla söyleyebilirim, orada da böyle bir yarışma duymadım. O anlamda gerçekten de bir fark bu, olumlu bir şey, umarım devam eder.

Serbest Bölge: Yasak Bölge*

Etrafı tel ya da duvarlarla çevrili, işverenlere vergi muafiyeti olan, işçi haklarının kısıldığı yerler serbest bölgeler. Çalışanların büyük bir bölümünü kadınların oluşturduğu bu bölgelerde vahşi kapitalizm koşulları hüküm sürüyor.

Feryal Saygılıgil

Serbest Bölge, bir ülkenin siyasi sınırları içerisinde olmakla beraber, diğer kısımlarından fiziki olarak ayrılmış; ticari, endüstriyel ve hizmet faaliyetlerinin yapıldığı bir mekân. İhracata yönelik yatırımları genişletmek ve sanayi malları ihracatını arttırmak amacıyla kurulan bu bölge, dış ticaret, vergi, gümrük mevzuatı uygulamaları bakımından gümrük hattı dışında bulunur; ülkede geçerli ticari, mali, iktisadi alanlara ilişkin yasal düzenlemeler burada uygulanmaz. Burada yapılan sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş muafiyet ve teşvikler tanınır. Üretim ve istihdam olanaklarını arttırmak, uluslararası ticarete hız ve yeni boyutlar kazandırmak, dış ticaret ve yatırımlarla ilgili bürokrasiyi azaltmak kuruluşundaki amaçlar arasında sayılabilir. Tel veya duvarlar-

la çevrilmiş olduğundan çalışma kampı görünümünde olan Serbest İhracat Bölgeleri ya da Serbest Bölgeler (SB), 1970 sonrası ihracata yönelik olarak çokuluslu şirketlerin, az gelişmiş ülkelerdeki ucuz işgücünden ya da doğal kaynaklarından yararlanmayı amaçladığı, ağırlıklı olarak da tüketim malları ve elektronik aletlerin montajı gibi emek yoğun alanlarda yaygın bir uygulama. Siyasi istikrar taahhüdü, güvenli bir ortam, vergi muafiyetleri, esneklik, mobilite, ucuz işgücünün varlığı, ulaşım hizmeti için özel tarife, arsa, bina ve tesislerde elverişli fiyatlar, elektrik, su, haberleşme fiyatlarında indirimli tarife, işçi haklarını kısıtlayan ve ortadan kaldıran düzenlemeler çokuluslu firmanın serbest bölgede bulunduğu ülkeden başlıca beklentileri olarak ifade edilebilir.

İkiz fabrikalar

1970'lerde ortaya çıkan neoliberal politikalarla serbest bölgelerde yeniden yapılanma evresine girilir. Bu evrede sermayenin amacı, serbest piyasa ekonomisi ve özelleştirme uygulamalarıyla işgücü maliyetinin düşürülmesidir. Üretim sürecinde ve işgücü piyasasında esnekleşme önem kazanır. Yarı zamanlı, sözleşmeli, geçici, fason çalışma geçerli duruma gelir. Esnek ve ucuz işçi çalıştırmak için çok uluslu şirketler Fordist kitle üretim sistemlerini ülke dışına çıkarır. Esnek ve ucuz işgücü de “kadın işçiler”, “işgücünün kadınlaştırılması” (yani kadın işçi sayısının artması ve ortalama ücretin düşmesi) anlamını taşır. Kadınlara verilen ücretin erkeklerle göre düşük olması, kadın işçilerin emek yoğun işlemlerin gerektirdiği el becerisinde erkek işçilerden daha verimli çalışması, kadınların montaj işlemlerinin tekdüzeliğine erkeklerden daha kolay uyum sağlaması gibi nedenlerle SB'lerde kadın işçi çalıştırılması tercih edilir. İhracata yönelik imalat sanayiinde kadın emeği kullanımının arttığı görülür. Dünyada SB'lerde çalışanların ortalama yüzde 70'ini kadınlar oluşturmaktadır. İkiz fabrikalar (Maquiladora), 1965'li yıllardan itibaren ABD-Meksika sınırında kurulan fabrikalardır. Buralarda ABD'de yapılmış malların parçaları gümrüksüz olarak Meksika'ya ithal edilir, Meksika'daki ucuz işgücünden faydalanılarak mallar monte edilip ABD'ye ihraç edilir. Buranın özelliği yapılan üretimin emek yoğun teknoloji ile gerçekleştirilmesidir. Saul Landou 2000 yılında çektiği Maquila isimli belgeselde Juarez kentinde serbest bölgede çalışan işçilerin tanıklıklarına yer vermiştir:

İşe girmeden hamilelik testi

“Hava, çevre ve su kirliliği başlıca sorunlarımız (...) Köylüler topraklarından koparılıp sınırdaki fabrikaya çalışmaya getiriliyorlar (...) Montaj hattında çalışmak demek kişiliksizleştirmek demek (...) Kadınlar makinenin parçası gibi görülüyorlar (...) Fiziksel ve zihinsel yorgunluk

sonucu eve ancak uyumaya gidebiliyoruz. Aile ve arkadaşlarla iletişimsizlik söz konusu (...) Fabrikaya girmeden önce hamilelik testi ve adet bağlarını göstermeye zorluyorlar (...) Son dört yılda 260 kadın tecavüz sonucu cinayete kurban gitmiş (...) 12 saat aç kalmamak için çalışılıyor (...) Şef ve amirler kadınlara tokat atabiliyor (...) Grevlerden biri başarısızlıkla sonuçlandı (...)”

Meksika'daki Maquila fabrikalarında kadınlar, çalışabilmek için önkoşul olan gebelik testine, cinsel hayatlarının, gebelikten nasıl korunduklarının ya da aybaşı dönemlerinin sorgulanmasına karşı gelmeye cesaret edemezler. Hastalanan kadın işçilerin doktora çıkma isteği reddedilebilir. Fabrikada kadınların geleneksel cinsiyet rolleri değişmemiştir. Kadınlar üretimin emek-yoğun aşamalarında çabuk, dikkatle çalışırken, erkekler denetim ve makinelerin bakımını yapmaktadırlar. Sadece Maquila'lar için değil; Bangladeş, Çin, Haiti, Madagaskar, Sri Lanka, Dominik Cumhuriyeti'nde serbest bölgelerde çalışan işçiler de benzer ifadeleri aktarmaktadırlar: “Kendilerine insanca davranılmaması, düşük ücret, çalışırken konuşma izninin olmaması, sağlıksız ve güvensiz çalışma koşulları, sendika ve örgütlenme yasağı...”

Türkiye'de ilk kuruluş denemeleri cumhuriyet öncesi dönemde başlamış olmasına rağmen olumlu sonuç alınmayan, bugün itibarıyla sayıları yirmi biri bulan serbest bölge uygulamasına esas olarak ihracatı artırmanın teşvik edilmesi, ekonomik yatırımları maksimum hale getirmek gibi söylemlerle 1980'li yıllarda geçilir.

Türkiye'deki bir serbest bölgede yaşanan patriyarkal kapitalizm sömürsünün boyutlarının her yerde aynı olduğunu, bu duruma ancak örgütlenerek direnilebileceğini, kadın dayanışmasının önemini bize ve tabii ki bütün dünyaya bir kez daha gösteren Novamed'li kadın işçiler oldu. Onların bu bir senelik tarihsel direnişlerinin, deneyimlerinin, kararlılıklarının dünyanın tüm kadın işçilerine güç vermesi, yollarını aydınlatması dileğiyle...

* Novamed İşçisi

Güney Afrika Ev Hizmetlileri Sendikası Başkanı Esther Stevens:

Örgütlenmek için cesaretli olmalı

Esther Stevens

Esther Stevens, 45 yıldır ev hizmetinde çalışıyor ve Güney Afrika Ev Hizmeti ve Benzer İşler Gören İşçilerin Sendikası SADSA-WU'nun başkanı. ICEM sitesinden Türkçe'ye çevirdiğimiz, Samuel Grumiau tarafından yapılan aşağıdaki röportaj, en fazla sömürülen bu işçileri örgütlemenin ne kadar zor ve aynı zamanda ne kadar önemli olduğunu anlatıyor.

Çeviri: Gökçe Çataloluk

Güney Afrika'da ev hizmetleri sektöründe çalışanları örgütlemek zor mu?

Şu anda çoğu kadın olmak üzere 25.000 üyemiz var ve üyelerimiz sendika aidatı olarak yılda 120 Rand (12 Euro) ödüyorlar. Bu noktaya gelmek kolay olmadı, çünkü kadınlar sendikaya girmeye korkuyorlar. Onlara, Güney Afrika'da her gün karşılaştıkları adaletsiz iş koşullarını hatırlatarak üye olmalarının ne kadar önemli olduğunu anlatmak için çok zaman harcıyoruz. Daha önce hiç sendika toplantısına katılmamış işçiler, kendilerini, haklarını nasıl savunacaklarını bilmiyorlar. Fakat, sendikaya gelir gelmez bunun faydasını hemen görüyorlar. Eviçi hizmetinde çalışan bu işçiler, işlerine son verildiğinde işi bırakıp gidiyorlar, işverenin onlara borçlu olduğunu, öyle bugünden yarına işten çıkarılamayacaklarını hiç düşünmüyorlar. Aslında bizim yapılışımız için savaştığımız yasa değişikliğiyle, yeni bir iş bulana dek bir ay kadar işlerinde kalma imkânları doğacak.

Üyeleriniz için ne tür hizmetleriniz var?

Eğitim yapıyoruz, onlara fazla mesai, maaş gibi konularda kendilerini nasıl savunacaklarını öğretiyoruz. Onları yarının önderleri olmaları için eğitiyoruz. Güney Afrika'da ev hizmetlisi olarak işe alınan kadınlara HIV/AIDS testi yapılabilir. Biz onlar; işveren test yaptırtmalarını isterse bunu reddedebileceklerini ve istekleri dışında test yaptırmaya kalkan işve-

renlere karşı dava açabileceklerini anlatıyoruz.

Ev hizmetlileri genellikle yalıtılmıştır. Nasıl irtibat kuruyorsunuz, onları eğitimlere nasıl getiriyorsunuz?

Eğitimler ya hafta sonu ya da tatillerde oluyor. İmkânımız olduğunda onları şehrin stresinden uzaklaştırarak kırlara götürüyoruz. Maalesef bütün hafta sonları izinli olmuyorlar. İş Kanunu haftalık çalışma saatlerini maksimum 45 olarak belirliyor ve fazlası için fazla mesai ödenmesi gerekiyor ama bütün işverenler buna riayet etmiyor. Pratikte, pek çok işçi cumartesi pazar da çalışıyor. Onlarla temasa geçmek için yoksul semtlere giden trenlerde, ya da o bölgelerdeki süpermarketlerde bildiri dağıtıyoruz. Bir de kapı kapı bildiri dağıtacak sokak komiteleri kurmaya çalışıyoruz. Bu zor olabilir ama mesela benim yaşadığım semtte yaklaşık 100 kadar ev hizmetlisi olarak çalışan işçi var. Bir ya da iki tanesiyle konuştuğumda onlar diğerlerine bir sonraki toplantının nerede ve ne zaman yapılacağını söylüyorlar. Toplantıları odamda düzenliyorum. Onlara sendika üyesi olmanın önemini anlatmaya orda başlıyorum.

Güney Afrika sendika konfederasyonlarıyla birlikte çalışıyor musunuz?

Şu anda herhangi bir konfederasyona bağlı değiliz. 1985'te, sendikamız COSATU'ya girmeye çalıştı fakat finansal bazı sıkıntılar nedeniyle üyeliğimiz iptal edildi. Gelecekte yeniden

üye olmayı düşünüyoruz. Bu arada COSATU toplantılara katılmamıza müsaade ediyor, bu güzel bir jest. Ev hizmetlilerinin hukuksal yardım alabilmeleri konusunda COSATU ve başka örgütlerle çalışıyoruz. Bir ev hizmetlisi mahkemeye kendisi gitmez çünkü işvereninden çok korkar. Yanında birinin olması gerekir, aksi takdirde işverenin her teklifini kabul edecektir.

Ev hizmetlileri ne kadar maaş alıyorlar?

Biz aylık minimum 1500 Rand'lık (150 Euro) bir öneride bulunduk fakat hükümetten işimizden olabileceğimiz yolda bir cevap aldık. Johannesburg ve Cape Town'daki hizmetlilerin 900, kırsal kesimdekilerince 600 Rand almasına karar verildi. Bu ücretler çok düşük ama bunların ödenmesini sağlamak bile hiç kolay değil. Apartheid döneminden beri aynı yerde çalışan işçiler çok daha az kazanıyor.

Bir hizmetli nasıl işe alınır?

Bazı işverenler ve işçiler için küçük ilanlar asıyorlar. Ama ajanslar da var. Özellikle kırsal kesimde pek çok işsiz kadın var, bunların çoğu ajanslara gidiyorlar. Bu ajanslar ve hükümetin bunları kayıt altına alması apartheid döneminde de problemliydi. Bir telefonu, bir faksı, bir masa ve sandalyesi olan herhangi biri kendini işçi bulma ajansı olarak kayıt altına alabilir. Benim çalıştığım yerde, Cape Town'da, ajanslar kadınları bir odaya tikiyor, sıraya sokuyor ve potansiyel işverenlerinin onlara bakıp yetenekleri hakkında sorular sormalarını ve en

beğendiklerini seçmelerini bekliyorlar. İşveren bu hizmet için ajansa 300 Rand (30 Euro) veriyor ve bu para ilk birkaç ayda zavallı işçinin maaşından kesiliyor. Bazen, kanunu bilmeyen işçiler ayda 200-300 Rand maaş alıyorlar. Köydeki ailelerine yardım edebilmelerini sağlayacak bir iş bulabilmek için her şeyi kabullenebilecek durumdalar.

İşçi ajanları bazen, 18 yaşın altındakileri de şehre getiriyor oysa bunların çalışması yasalara aykırı. Biz, işçileri sömürdükleri için ajansların kapatılmalarını istiyoruz. Hükümet ne olup bittiğini bilse de bu ajanslar yasal olarak hala kayıt altında. Bu konuyu Çalışma Bakanlığıyla konuştuk ama kimse bizi dinlemiyor.

Siz sendikal harekete nasıl katıldınız?

14 yaşında beşinci sınıftan ayrılarak çalışmaya başladım. Başlangıçta sendikalar hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bu işin ne kadar zor olduğunu başlayana kadar anlamamıştım. Bir gün Cape Town'da polislin parlamentoya yönelen göstericileri dağıtmak için göz yaşartıcı gaz kullandığını gördüm. Olayın ne olduğunu bilmiyordum, ama pek çok insan vardı. Dağıldıklarında ne yaptıklarını sordum. Bana, doğru düzgün bir ücret, insan gibi muamele için savaştıklarını anlattılar. 1984'te sendikaya üye oldum ve aidatını ödeyip toplantılara katılan sıradan bir üyeden aktif bir sendikacıya dönüştüm. 1996'da ise başkan yardımcılığına seçildim.

İşvereniniz sendikal faaliyetlerinize nasıl yaklaşıyordu?

Ben işverenimi yıllarca eğittim! Seçimden sonra evine gidip haberi verdiğimde çok sevindi. Oturduk ve katılmam gereken toplantıların bir çizelgesini yaptık, fotokopisini çekip buzdolabına yapıştırdık. Öylelikle evde olmayacağım zamanları bilecekti. 1995'te CO-SATU'yu Rio ve Brüksel'de cinsiyet eşitliği meselesiyle ilgili bir haftalık bir toplantıda temsil etmek üzere seçilmiştim. Önce gitmemi istemedi, ama ona, işimi kaybetmeme yol açsa bile benim gibi bir hizmetlinin yurtdışına gitmesinin büyük bir fırsat olduğunu anlattım. Ne dediğini umursamadım ve pasaport başvurumu yaptım. İşveren hiçbir şey yapamadı. Çünkü, dürüstüm, evden hiçbir zaman bir şey çalmadım. 1991'den beri onlarlayım. Bütün evi ve alarmları biliyorum. Hafta sonu bir yere gittiklerinde evi bana bırakıyorlar.

Ev hizmetinde çalışanlar genellikle pazarlık edemeyecek durumda olmuyorlar mı?

Ev içi emekçileri doğrudan işverenle çalışırlar. İşverenin haleti ruhiyesini bilirler. Eğer patronumun keyfinin yerinde olduğunu görürsem, ona çay koyayım mı diye sorarım. Neden diye sorar, onunla konuşmak istediğim bir şey olduğunu söylerim. Ne zaman konuşabileceğimizi söyler. Temel sorun ev hizmetilerinin işverenleriyle konuşmaksızın işten ayrılmaları. Onlara kaçmamalarını öğütüyorum. Her durumda bir hal yolu bulunur.

Eğer işveren gerçekten konuşmak istemiyorsa ve işçi yazma biliyorsa, yatağına, yastığına, görebileceği bir yere not bırakıp konuşmayı kabul etmesi sağlanabilir.

Pek çok ev hizmetlisi konuşmaya cesaret edemiyor. 1 Mayıs'ta Güney Afrika'da resmi tatil vardır. Kimse çalışmak zorunda değildir ama pek çok hizmetliye izin verilmiyor. Bazen kendi kendime işverenlerini "eğitecek" cesareti ne zaman bulacaklarını, ne zaman omuzlarına dokunup mesela, "Bugün tatil" diyeceklerini soruyorum. Üyelerimize eğer çaba göstermezlerse onlara kimsenin yardım etmeyeceğini ve eğer onlar söylemezlerse işverenlerinin asla bir problemleri olduğunu anlamayacaklarını söylüyorum.

Ev hizmetlerinde ne tür zorluklar vardır?

Ben evde çalışmaya 14 yaşında başladım. Şu anda 59 yaşındayım. Özellikle eğer hiç deneyiminiz yoksa zor bir iştir. Bazı işverenler hiç düşünmeden sizi işe boğarlar; öyle ki bizi öldürmeye çalıştıklarını düşünürüz! Mesela çok büyük bir evde çalışırsınız ve o evi çekip çevirmek için iki kişiye ihtiyaç olduğunu bilirsiniz ama işveren bir işçi daha istemez. Bir de işçiye kaba davranırlar. Güney Afrika'da işveren size hiçbir şey vermez, kendi de hiçbir şey yapmaz...Hiçbir şey yıkamazlar, hizmetliye bağımlıdırlar ve şikayet ettiğinizde de size maaş verdikleri için dediklerini yapmanız gerektiğini söylerler. Bazen gerçekten dayanılmaz olur. Benim, şahsen haftalık planımı kendim yapma müsaadem var, ama bütün işçilerin yok. Özellikle haklarının farkında olmadıkları durumlarda olanları duymak gerçekten üzücü. İşverenler çalıştırdıkları kadınlara ev çalışanı demiyorlar, hala "hizmetçi" ya da başka bir şey diyorlar ve bu kadınların bazıları köle gibi çalışıyor.

Bazı kavramlar

Apartheid: Aparthayd (Ayrımcılık) Güney Afrika Cumhuriyeti'nde 1994 yılına kadar yürürlükte kalan ve beyaz olmayan ırklar arasında yasal olarak bir ayrımı öngören politikaya denir. Uluslararası terminolojide, ırkçılık siyasetinin egemen olduğu hükümetlerce yönetilen rejimlere Aparthayd rejimi denir.

Rand: Güney Afrika para birimi

Johannesburg: Güney Afrika'nın en kalabalık şehri olduğu gibi, Afrika kıtasında da en kalabalık üçüncü şehirdir.

CapeTown: (Kap), Güney Afrika Cumhuriyeti'nin üç başkentinden biridir.

Aile konutu üzerindeki haklarımız

Aile konutu eşlerin birlikte yaşadığı yer. Medeni Kanun'da aile konutuna yönelik bazı düzenlemeler var. Bunlar evlilik, boşanma ve ölüm halinde bazı farklılıklar gösteriyor.

Aile Konutu, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu'nda, yeni bir kavram olarak yer almıştır. Yasada aile konutuna ilişkin bir tanım bulunmamasıyla birlikte yasanın gerekçesinde yenileştirilen kavramlar başlığı altında "aile konutu" müşterek ev olarak ifade edilmiştir.

Aile konutunu, aralarında resmi evlilik bağı kurulan eşlerin öz veya üvey evlatları ile birlikte süreklilik gösterecek biçimde oturdukları, barındıkları, iş hayatları, okul hayatları dışında günlük ortak yaşamlarını sürdürdükleri ve herkesçe bilinen konut olarak açıklayabiliriz.

Medeni Kanun'daki aile konutuna ilişkin düzenlemeler; özellikle kadının, evlilik sırasında veya boşanma ya da eşinin ölümü sonrasında çocuklarıyla birlikte barınma sorunu ile karşılaşmasını önlemeye yöneliktir. Yani aile konutu, Medeni Kanun ile korumaya alınmıştır.

Eşlerin devamlılık arz etmeyen ve belirli sürelerde kullandıkları evler, aile konutu olarak kabul edilmemektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere aile konutu, devamlılık arz eden sürekli ikamet edilen konuttur. Ailenin birden çok konutu olabilir, ancak bunlardan sadece birisi Medeni Kanun'un aradığı anlamda, aile konutudur.

Her iki eş için de aynı derecede önem taşıdığından, Medeni Kanun'a göre aile konutunu eşlerin birlikte seçmeleri veya diğer eşin buna rıza göstermesi gerekmektedir.

Evlilik Birliği Sırasında Aile Konutu

Medeni Kanun, evlilik sırasında eşlerden birinin, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemeyeceğini, aile konutunu devredemeyeceğini veya aile konutu üzerindeki haklarını sınırlayamayacağını hüküm altına almıştır.

Evlilik sırasında eşlerden birisine ait bir dairede oturuluyorsa, tapu kütüğüne aile konutu olduğuna dair şerh verildiğinde, konut sahibi eş, diğer

eşin açık rızası olmadıkça, aile konutunu dilediği gibi satamaz, devredemez, satış vaadinde bulunamaz, bağışlayamaz, konutu ipotek ettiremez, başkasına intifa veya oturma hakkı tanıyamaz, konut niteliğini bozucu cins değişikliği yapamaz. Tapu kütüğüne aile konutu olduğu şerhi işlendikten sonra malik olan eşin, bu konuta özgü tasarruf yetkisi kısıtlanmış olur. Bu şerh, aile birliğini korumak amacıyla öngörülmüştür. Kendisinin rızası olmadan bu işlemlerin yapılması halinde konut sahibi olmayan eş, hakim müdahalesini

isteyebilir.

Bu şerhi koydurmak için ikametgâh belgesi, nüfus cüzdanı ve evlilik cüzdanı ile birlikte Tapu Sicil Müdürlüğü'ne başvurulduğunda aile konutu korunmaya alınmış demektir. Aile konutu şerhinin tapu kütüğüne kaydı için herhangi bir harç veya vergi alınmamaktadır. Tapu memuru; satılmak veya devredilmek istenen konutun aile konutu olduğuna dair şerh varsa, satışı veya rehni tesis etmeyi reddedecektir.

Eğer bu şerh için eşler birlikte başvuru yapmışlarsa, şerhin kaldırılması durumunda da eşlerin birlikte başvuruları zorunludur.

Aile konutu eşlerden ikisi adına kayıtlı ise, aile konutu şerhini tapu kütüğüne yazmaya gerek bulunmamaktadır. Ancak eşlerden birisinin tam mülkiyetinde veya üçüncü kişilerle paylı mülkiyet şeklinde ise, bu şerh gerekmektedir.

Aile konutu eşlerden biri tarafından kiralanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, ev sahibine yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı haline gelir ve bildirimde bulunan eş, diğer eş ile birlikte sorumlu olur.

Örneğin kocanın imzaladığı kira sözleşmesini koca, eşinin rızası olmadan feshedemeyecek ve tek başına ev sahibine tahliye taahhüdü veremeyecektir. Yalnız koca tarafından kira sözleşmesi feshedildiği veya tahliye taahhüdü verildiği takdirde bu işlemler geçersiz olacaktır. Ev sahipleri için de, aile konutu olarak kullanılacak ev için eşlerden birinin imzaladığı kira sözleşmeleri veya tahliye taahhütleri yeterli olmamakta, her iki eşe de, kira sözleşmesini veya tahliye taahhüdünü imzalatmaları gerekmektedir.

Boşanma Davası Sırasında Aile Konutu

Aile konutuna ilişkin koruma, özellikle aile içerisindeki anlaşmazlıkların ortaya çıktığı dönemlerde daha fazla öne çıkmaktadır. Evlilik birliği sarsılmaya başlayınca öncelikle kadının aile konutundan yararlanmaya devam edip edemeyeceği önem arz etmektedir.

Aile konutunun maliki olan eş, evi terk ettikten sonra tapu kaydını

anlaşmalı olarak üçüncü şahıslara devrederek veya kira akdini feshederek, geride kalan eş ve çocukların aile konutundan fiilen yararlanmalarına son verecek tarzda, kötüniyetli tasarruflar yapmaya başlayabilir.

Ancak, aile konutu olduğuna dair tapuya verilecek şerh veya kiracı iseler kira sözleşmesinin birlikte imzalanması ve de sonradan ev sahibine yapılacak bildirimler, boşanma kararı verilinceye kadar kadının ve çocuklarının mağdur olmalarını engelleyecektir. Boşanma davası devam ettiği müddetçe, aile konutuna ilişkin Medeni Kanunun öngördüğü tasarruf sınırlaması geçerli olacaktır. Bu esnada eşin, aile konutundan ayrılmış olması, kural olarak konutun aile konutu olma özelliğini ortadan kaldırmayacaktır.

Aile konutu olduğuna dair tapuya bir şerh konulmaması durumunda bile, boşanma davası sırasında satılan bir konut için eş, dava açarak "aile konutu" olduğu iddiası ile tedbir de koydurma hakkına sahiptir.

Boşanma Davasından Sonra Aile Konutu

Aile konutuna ilişkin koruma, evliliğin boşanma ile sonuçlanması durumunda sona ermektedir.

Medeni Kanununda, evliliğin boşanma kararıyla sona erdirilmesi halinde, ailenin ortak kullanımında olan ve eşler arasında eşit olarak paylaşma konusu olan konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceği hususunda eşlerin kendi aralarında anlaşabileceği öngörülmektedir.

Eşler arasında yapılacak sözleşmenin, ispat kolaylığı sağlaması ve de konutta kalma hakkını edinen eşin, bu hakkını tapu kütüğüne şerh ettirmesi açısından yazılı olmasında fayda vardır.

Eşlerin aile konutunda kimin kalmaya ve ev eşyasını kimin kullanmaya devam edeceği konusunda anlaşamamaları halinde, hakim, olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin sahip olacağına boşanma kararıyla birlikte karar verecektir. Bu kararın

da kalma ve kullanma süresini belirleyerek, tapu kütüğüne şerhi için tapu memurluğuna bildirir.

Eşler konutta kira ile oturuyorlarsa hakim, gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebilir. Bu durumda, kirala-yanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme yapılmasına yine boşanma kararıyla birlikte karar verecektir.

Ölüm Halinde Aile Konutu

Sıkça karşılaşılan bir başka sorun da, çocuksuz evliliklerde kocanın ölümünden sonra, kadının kocasının akrabalarıyla birlikte mirasçı olması halinde, aile konutu ve eşyaların diğer mirasçılarla paylaşılması halidir.

Eşlerden birinin ölümü halinde, evlilik birliği ortadan kalkacağından, aile konutu, artık yukarıdaki hükümlerle korunamayacaktır. Bu durumda, sağ kalan eşin aile konutu ve ev eşyası üzerindeki hak sahipliği, Medeni Kanun'un mal rejimleri ve miras hukukunun ilgili hükümlerine göre korunacaktır.

Medeni Kanun'daki miras hukukuna ilişkin düzenlemelere göre, sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmek için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde, katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı veya haklı sebeplerin varlığı halinde konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilmektedir. Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde de kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını da talep edebilmektedir.

Bu hükmün uygulanabilmesi için, evliliğin ölüm ile sonuçlanması, aile konutu ya da ev eşyasının ölen eşe ait olması ve eşlerin bu konuda aksine sözleşme yapmamış olmaları gerekmektedir.

Kanun'daki bu düzenleme, emredici nitelikte olmayıp eşler kendi aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle, bu düzenlemenin aksini de kararlaştırabilirler.

Çağrı merkezi çalışanları örgütleniyor: Şu anda bir milyon hayaletiz

Çağrı merkezlerinde insanlık dışı koşullarda çalışan emekçiler örgütleniyorlar. İnternet siteleri var, eylemler, toplantılar düzenliyorlar. Sloganları “Çağrı Merkezlerinde Bir Hayalet Dolaşıyor”. Bu hayaletlerden biriyle konuştuk. Hayaletlerin cismi yoktur bilirsiniz ama cinayetleri var. Biz bir kadın hayaletle konuştuk.

Banka hesabınızdaki bir sorun, kredi kartı borçlarınız, kayıp ve çalıntı kredi kartları, yani post-modern dönemlerin hayatımıza soktuğu telefonlu bankacılık, telefonla rezervasyon bunun gibi şeyler... Telefondaki sesleri aracılığıyla bizlere yardım eden insanların, çalıştıkları yerler hakkında bir bilginiz var mı? Donuk florasanların aydınlattığı, hiçbir yere çıkamayan koridorların içinde, hepsi birbirinin aynı yemekleri veren Yapı Kredi'nin, Citibank'ın, Turkcell'in, Türk Hava Yolları'nın çağrı merkezleri...Oralarda neler olup bitiyor? Söyleşimiz onu anlatıyor, maruz kalanların ve itiraz edenlerin dilinden.

Kendinizden bahsedebilir misiniz, çağrı merkezine ne zaman girdiniz, ne kadar çalıştınız?

Citibank'ın Çağrı Merkezi'nde iki buçuk yıla yakın çalıştım. Çağrı merkezleri genellikle giriş ve çıkış alınan yerler olarak ikiye ayrılırlar. Giriş bölümünde olanlar sadece dışarıdan müşterinin aradığı telefonlara cevap verirler ve işlemleri yaparlar. Çıkışlarda çalışanlar ise normal olarak bankadan müşteriyi ararlar. Citibank bu anlamda diğer yerlere göre biraz daha farklıydı. Çağrı merkezleri için çalışan çok ciddi satış grupları, mesai grupları vardı. Mesai sabah saat yedide başlıyordu akşam 23.00'a kadar devam ediyordu. Vardiyalı olarak çalışıyorduk.

Çağrı merkezleri, nasıl ortaya çıkmış, ne tür çalışma yerleri buralar?

Çağrı merkezlerinin tarihi çok eski değil. Citibank Çağrı Merkezi Türkiye'de ilklerden biridir. 15 yıla yakın bir zamandır faaliyette. İlk açılan çağrı merkezleri daha çok müşteri memnuniyeti üzerinden kurulmuş, dünyada da 20-25 yıldır faaliyetler.

Kimler çalışıyor çağrı merkezlerinde?

Genellikle öğrenciler, ya da yeni mezunlar çalışıyor. Genç, ucuz, esnek bir işgücü isteniyor. Esnek çalışma saatleri öğrencilerin işine yarıyor. Hem okuyor hem çalışıyorlar, saatleri okul saatlerine göre ayarlayabiliyorlar. Çağrı merkezleri genellikle kurumsal ve büyük yerlerde oluyor. Finans sektöründe büyük bir bankada çalışmak size iyi referans, bir yandan da. Bazen de bankanın çağrı merkezinde başlarım, bir süre sonra başka yere atlarım, diye düşünüyor genç insanlar. Ayrıca hangi sektörde olursa olsun çağrı merkezler işe alırken size ciddi bir eğitim verir. Mezun olduğunuz okulun o anlamda önemi olmaz. Yapılan iş de çok mekaniktir. 20 ayrı sorunla karşılaşırsınız ve bu sorunlar karşısında yapmanız gerekenler şunlar, şunlar şunlardır diye tanımlanır. Sizden yüksek nitelikler beklenmez. Her çağrı merkezinde sistem farklı olduğu için, bir yerde öğrendiğiniz diğer yerde işinize yaramaz, bu anlamda da vasıf gerektiren bir iş değildir.

Sosyal güvenlik açısından durum nasıl?

Eğer büyük ve kurumsal yerlerde çalışırsanız, o kurumun çalışanlarının sahip olduğu haklardan yararlanabilirsiniz. Ama Yapı Kredi gibi pek çok büyük firma bu işi taşeron firmalara veriyorlardı, o zaman çağrı merkezi çalışanları haklardan yararlanamıyordu. Ama büyük firmalar artık bu uygulamadan vazgeçtiler, çağrı merkezlerini kendi bünyelerine aldılar ve bundan çok ciddi bir maddi kazanç sağladılar.

Ücretler nasıl, aynı ücreti mi alıyorsunuz?

Yaptığınız işe oranlandığında ücretler çok düşük, fazla mesai alıyorsunuz. Birkaç firma vardır fazla mesai veren. Bazı çağrı merkezleri çalıştığınız saat üzerinden maaş veriyor, bazıları da aylık ücret veriyor. Saat üzerinden maaş veriliyorsa fazla mesainizi alabilirsiniz.

O bankanın diğer bölümünde çalışanların ücretlerinden düşük mü ücretler?

Ortalama rakamlar çok yüksek değildir. Çok düşük zam alırsınız genellikle çünkü zamlar performansa dayalı olarak yapılır. Her çağrı merkezi böyle çalışır. Performansı tutturmak çok zordur. Sizden beklenen performansı tutturmanız için hiç aralık vermeden çalışıyor olmanız gerekir. Pek çok çalışan bunu yerine getiremez, performans düşük çıktığı için de çok az zam alır, hatta hiç zam alamaz.

Çalışma koşullarını anlatabilir misiniz?

Önünüzde bilgisayar, üzerinden çağrılar geldiği bir alet, bir de kulaklıklarınız var. Müşteri telefon açtığında yapabileceğiniz işlemleri seçersiniz. Sabah vardiyasındaysanız 09.00 itibariyle masanızın başında, bilgisayarınız açık, kulağınızda kulaklık gelen çağrıyı alabilecek durumda olmanız lazım. Çağrı alma dışında her işlem gün boyu kaydedilir. Müşteriyle kaç saat, kaç dakika, kaç saniye konuştuğunuz, ne kadar mola aldığınız, yemeğe kaçta çıktığınız kaç dakika kaldığınız...Yemekten sonra bir dakika gecikme hakkınız var. İki dakika gecikerseniz performansınızdan düşürülür. Gün içinde yarım saat mola hakkınız var. Tuvalet her gidişte düğmeye basıp çıkarsınız, tuvaletten geri döndüğünüzde tekrar düğmeye basıp hazır hale gelirseniz, bunlar toplanır, belirlenen süreyi iki dakika geçerse yine bu da performansınızdan düşürülür. Yerinizden kalkmanız sadece zaruri ihtiyaçlar içindir. Hatta yoğunluk varsa “şu anda yoğunluk var, tuvalete gitmiyoruz, şu anda yoğunluk var öğlen yemekleri iptal oldu, yemek ısmarladık yerinize geliyor” diye mail gelir size. Dolayısıyla koltuktan kalkamazsınız. En ufak insani iletişim yoktur. Sağınızda solunuzda önünüzde yüksek paravanlar vardır, kabinlerde çalışırsınız. Pek çok çağrı merkezinde insanlar birbirini tanımaz.

Cinsiyetlere oranladığımızda kadınlar mı fazla, erkekler mi?

Kadın sayısı erkeklerle göre daha fazla. İş başvurularında da kadınlar daha fazla. Eğitimlerde de kadın sayısı, erkekleri çoğu zaman geçer. Bu iş Türkiye’de erkeklerin burun kıvrıldığı bir iştir.

Kadın olarak yaşanan özel baskılar var mı?

Tabii. Çalışırken kadın olduğum için müşterinin sözlü tacizine uğradığımız zamanlar vardı. Kadınlara daha rahat bağırabiliyor müşteriler. Her yerde olduğu gibi çalışanlar kadın, yöneticiler ise erkek. Örneğin takım liderleri hep erkektir. Kendi çalıştığım yerden bir örnek vereyim: Çocuğu olan bir kadın, takım liderliğine uygun olmasına rağmen, mesaiye kalamayacağından, işi bırakıp gideceğinden korkulduğu için takım lideri yapılmamıştı.

Örgütlenme fikri nasıl doğdu, nasıl bir form içinde örgütlenmeyi düşünüyorsunuz?

Biz çağrı merkezinde çalışıyorduk altı kişiydik ve birbirimizi tanıyorduk. Örgütlenmek istedik gidebileceğimiz, sorunları danışabileceğimiz bir adres yoktu. Birbirimizden haberdar olalım, sorunlarımızı ortaklaştıralım istedik. Bilgisayarlarda çalışan genç insanlar olduğumuz için internet sitesi kuralım dedik. www.gercegecagrimerkezi.org sitesini kurduk. Bir yılı geçiyor. Önce ne yapacağımızı bilmiyorduk ama mailler gelmeye başladı, sağlıkla ilgili konuları, ‘tazminatımı alır mıyım almaz mıyım’ şeklindeki konuları sormaya başladı çalışanlar. Taleplere göre siteyi geliştirdik. Nihai hedefimiz, çağrı merkezlerinin bir işkolu olarak tanımlanmasını sağlamak ve sendikalı olmak. Bu işin başka türlü bir çözümü olduğuna inanmıyoruz.

Örgütlenmesi zor bir iş yeri ama siz bir şeyler yapıyorsunuz, çağrı merkezlerinde dolaşan bu hayalet kim?

İki açıdan hayaletiz, bizler bir süre çalıştıktan sonra gerçekten de hayalete dönüşmeye başlıyoruz. Kanımız emiliyor, gözümüzün feri kaçıyor, hayaletlere benziyoruz.

Bundan daha önemlisi gizli örgütleniyoruz, çalışanlar bu anlamda gerçeği, çağrı merkezinin içinde olduklarını işyerinde bu durumu alenen dile getiremiyorlar.

Çağrı merkezlerini arama eylemleri yaparak, şunu söylüyoruz, her çağrı merkezindeyiz, hayaletiz. Siz bizi bilmiyorsunuz ama günün birinde karşınıza çıkacağız, şu anda bir milyon hayaletiz. Bu yüzden işte, bankalarda çağrı merkezlerinde bir hayalet dolaşıyor. Çünkü eylemler yapıyoruz, bankanın, Turkcell’in, Telsim’in kendi iç işleyişi ile ilgili konulara katılıyoruz. Garanti Bankası’nda sağlık raporları ile ilgili telafi uygulaması başlatılmıştı. Hastalanıp rapor aldığınızda sizin aldığınız raporu telafi ettirerek hafta sonu sizi çalıştırıyordu. Bu uygulamayla ilgili bir arama eylemi yaptık, mail attık. Epey yankı buldu.

Dışarıda sendika örnekleri var mı?

İngiltere’de çağrı merkezi sendikası var. Daha eğitimin başında sendika üyesi oluyorlar. Ama orada sendikalı olmak ve örgütlenmek Türkiye’deki kadar korkutucu bir şey değil tabii... Amerika’da ayrı bir sendika var mı bilmiyorum ama sendikalar içinde çağrı merkezleriyle ilgili olarak ciddi çalışmalar olduğunu biliyorum. Genel eylemler sonucunda pek çok kazanım da elde edilmiş burada.

SENDİKAL BİLİNÇ

YARD.DOÇ.DR. BETÜL URHAN

Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi
ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Nasıl olursa olsun iş (mi)?

Artık işgücü piyasasına kadınlar neden dahil olmuyorlar sorusundan çok, neden kadınların çalışma koşullarını iyileştirmeye dönük politikalar uygulanmıyor sorusuna odaklanmak gerekir. Kadınları “nasıl olursa olsun iş” veya “ev” gibi bir seçimin arasına sıkıştıran neo-liberal politikaların sorgulanmasına acilen ihtiyaç var.

Çalışma, ihtiyaçların karşılanması, bireysel ve toplu isteklerin gerçekleştirilmesi için bir araçtır. Bireyler arasındaki ve toplumdaki ilişkileri yapılandırır. Dolayısıyla günümüzde çalışmak gelir elde etmenin yanında sosyalleşmenin de en önemli yoludur. Bu anlamda kadınların ev dışında çalışması sosyalleşmeleri ve toplumdaki yerlerinin görünürlülüğünün sağlanması açısından da önem taşır. Ancak bu konuda sorulması gereken önemli sorulardan birisi kadınlar, ne olursa olsun iş mantığıyla mı hareket etmeli?

Bilindiği gibi kapitalizmin ilk yıllarında topraklarından kopartılıp mülksüzleştirilmiş kitleler, çok düşük ücretler ve uzun çalışma saatlerine rağmen ailenin asgari ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak bir gelire sahiptiler. Bu nedenle kadınlar ve çocuklar işgücü piyasasına çekilmişlerdir. Özellikle makinelerin, işleri, vasıfsız kadınların ve çocukların dahi yapabileceği kadar basitleştirmesinden dolayı işverenler daha itaatkar olan bu zayıf kadın ve çocukları tercih etmiştir. Bu iki şeye hizmet etmiştir; birincisi daha uysal ve kontrol edilebilir bir işgücünün ortaya çıkması, ikincisi işgücü arasındaki rekabeti

artırarak ücretlerin daha aşağılara çekilmesinin gerçekleşmesi. Ve bu durum günümüze kadar süregelen kadın işgücünün ikincil konumunun kaynağı olmuştur. Kadın işgücünün bu ikincil konumu, yeri geldiğinde çeşitli önlemlerle evlerine geri gönderilmelerinin de yolunu açmıştır. Özellikle aileye ilişkin düşüncelerin ve düzenlemelerin din, ahlak ve hukuk kuralları yoluyla her döneme göre yeniden yapılandırılması, ailenin odağında görülen kadının da rolünü bu anlamda yeniden biçimlendirmiştir.

Bir günde iki işgünü

Diğer taraftan, ücretli çalışma, bu bağlamda kadının evdeki rolünü kutsayan

cinsiyet temelli ayrışmayı ortadan kaldırmamıştır. Her defasında kadın istihdamı, çoğunlukla kendisine biçilen rollere uygun ve ev içindeki işleri dengeleyecek şekilde yeniden yapılandırılmıştır. Çalışan kadın bir günde iki işgünü sığdırmıştır: Emeğin yeniden üretimine yönelik ev içinde yapılan işler ve ücret karşılığında yapılan iş. Çoğu kadın için ev içinde yapılan işler sarsılmaz bir şekilde varlığını korurken, ücretli işin düzenliliği ve sürekliliği her şekilde tehlikededir. Hemen hemen bütün araştırma ve gözlemler, özellikle çevre ülkelerde yaşanan krizlerden dolayı ortaya çıkan işsizlik riskinden bütün işçiler etkilenmesine

rağmen kadınlar arasında bu riskin çok daha yüksek olduğunu gösteriyor. Başka bir ifadeyle kadınlar daha zor işe alınıyor daha kolay işten çıkartılıyorlar. Düzenli ve sürekli bir gelirin yoksulluk riskini azalttığı biliniyor. Oysa pek çok kadının çalışmamasından dolayı böyle bir gelire sahip olmayıp erkeğe bağımlı olduğu, ücretli çalışan kadınların ise daha düzensiz ve süresiz işlerde çalıştığı gözlemleniyor. Dolayısıyla kadınlar yoksulluk riskine daha fazla maruz kalıyorlar.

Türkiye’de tarımın çözülmesi ve yoksulluğun artması ile birlikte kadınların ücretli çalışma eğilimleri ve zorunluluğu artıyor. Kadın, bütün zorluklarına rağmen ücretli

bir işte çalışmanın aile içindeki konumunu görece değiştireceğinin ve bir gelire sahip olmanın yaratacağı avantajların farkındadır. Ancak aile baskısı, eş ve mahalle baskısı ve aile yükümlülükleri nedeniyle erkeklerle oranla çok daha az işgücüne katılmaktadırlar. Ancak, kadınların işgücüne katılma oranlarının düşüklüğünü sadece bu gibi nedenlere bağlamak çok doğru görünmemektedir. Örneğin, ücretlerin düşük olması, uzun çalışma saatleri, işyerinde cinsel taciz gibi çalışma koşullarından kaynaklanan nedenler üzerinde de önemle durulması gerekir. Sanayinin ve göçün çok yoğun olarak yaşandığı Gebze’de kadınların yoğun olarak istihdam edildiği fabrikaların, iş arayan kadınlar ve kadın istihdam etmek isteyip de bu işgücünü bulamayan fabrika yöneticilerinin sorunlarını araştırmak üzere bir anket çalışması yapılmıştır.

Vardiyalı çalışmada can güvenliği

Bu çalışma, iş arayan kadınların işgücüne katılmalarına engel olan ve kısa süreli çalışmalarına neden olan en önemli sorunun özellikle vardiyalı çalışmada iş çıkışındaki can güvenliğinin (cinsel taciz vb. nedeniyle) sağlanmamasının, servis sorununun, kreş, hamilelik öncesi ve sonrası izinlerin

olduğunu göstermiştir. Kadınların gece çalışması, özellikle aileyi korumak amacıyla son yıllara kadar kanunen yasaklanmıştı. Ancak son düzenlemelerle bu yasak yumuşatılmıştır. Buna rağmen özellikle Türkiye gibi, kadınların iş yaşamında kendilerine çok zor bir yer açabildiği ülkelerde, pek çok işveren, gece çalışmasının koşullarını iyileştirmeye dönük düzenlemeler yapmak yerine, ‘gece kadın çalışmaz’ anlayışına uygun olarak kadın çalıştırmaktan uzak durmaktadır. Kimi kadınlar gece çalışmasının çocuk ve eş ile yaşanan ilişkilerde çok büyük sorunlar yaşaması ve gece işyerinden eve dönüş servisi ile sağlansa bile oturdukları yere uzak bir yerde bırakılmalarından dolayı yaşadıkları güvenlik korkusu nedeniyle çalışmamayı tercih ediyor. Ancak ekonomik sorunlar yaşayan kimi kadınlar, bütün bunlara rağmen işsiz kalmaktansa bu çalışma sisteminde çalışmayı kabul ediyor. Bunun dışında bazı işverenlerin, hamile kalmama veya belli bir süre evlenmeme koşuluyla kadın istihdam ettiklerini görüyoruz. İşyerinde çalışan kadınların hamileliklerini sıraya koyma gibi örneklerle dahi rastlanmaktadır. Aslında bu uygulamalar insan haklarını ihlal ve kadınların bedenleri üzerindeki bir tahakküm olarak algılanmalıdır. Bu uygulamaların özellikle Uzak Doğu Asya’da daha sık görüldüğünü gösteren örnekler vardır. Örneğin bazı ülkelerde, hamile kadın çalıştırmak istemeyen işverenlerin, kadınlarla bir regl dönemine denk gelecek şekilde sözleşme yaptığı, sözleşmelerin aylık ped kontrolünden sonra yenilendikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak, yoksulluk ve geçim araçlarından mahrum bırakılan insan sayısı arttıkça, özellikle çevre ül-

kelerde, insan onuruna yakışmayan işlerde ve koşullarda istihdam edilmelerin arttığını ve bu durumdan en çok etkilenenlerin kadınlar olduğu görülmektedir...

Bu uygulamaların yanında, kadınların işsizliğine, en yetkili kamu kurumlarında dahi bir duyarsızlığın olduğu gözlemleniyor. Bir kadın kendini işsiz olarak tanımlıyorsa, kamu yetkililerinin ‘kadın açısından işsizliğin erkeklerle oranla daha az sorun teşkil ettiğini’ söyleme hakkı nereden doğar? Yani erkek yetkililerin kadınlar adına düşünme ve söz söyleme geleneği hala devam ediyor. Aslında erkek yetkili bunu boşuna söylemiyordur. Toplumda iş-çalışma ile toplumsallık ilişkisi daha güçlü bir şekilde erkekler açısından kuruluyor. Bunun nedeni ailenin geçimini sağlama yükümlülüğünün toplum tarafından erkeğe verilmiş olmasıdır.

Çalışma koşulları iyileştirilsin

Bu nedenle erkeğin uzun süren işsizliği toplumdaki yerini de sarsar, değerini yitirmesine de neden olur. Örneğin işsizlik nedeniyle intihar eden, hastalanan birçok erkeğe rastlanır. Ancak kadınlar arasında işsizlik nedeniyle bu tip sorunların görülme sıklığı daha azdır. Çünkü kadının çalışması zorunlu görülmediği için işsizliği bir sorun yaratmaz. Kadın bunu hissetse bile toplumda çalışma ve toplumsallık arasındaki sıkı ilişki kadın için yok sayılır.

Kadın da bu duruma uyumlaştırılır. Dolayısıyla bu durum, kamu kuruluşlarının çalışanlara yönelik verdikleri hizmetlere dahi yansıyor ve kadınlara özgü sorunları göz önünde bulunduran politikaları geliştirme ve uygulama anlayışının oluşmamasına neden oluyor. Oysa çalışmayan kadının eşinden boşanması veya herhangi bir nedenden dolayı tek başına kalması durumunda güvencesizliğe ve yoksulluğa itileceği çok açıktır.

İşverenlerin davranışları, toplumsal yapı ve kamu kurumlarının kadın sorununa duyarsızlığı işsiz kadınların daha uzun süreli işsiz kalmalarına neden oluyor. Nitekim 2006 yılında işsiz kadınların % 44’ü bir yıldan fazla iş aramasına rağmen iş bulamamaktadır. Ekonomik sıkıntılar, yoksulluk, işsizlik ve örgütsüzlük, genelde çalışanların özelde kadın çalışanların, uzun çalışma saatleri, düşük ücret ve sosyal güvenceden yoksunluk gibi olumsuz çalışma koşullarına rıza göstermelerine neden olmaktadır. Bizce artık kadınlar işgücü piyasasına neden dahil olmuyorlar sorusundan çok, neden kadınların çalışma koşullarını iyileştirmeye dönük politikalar uygulanmıyor sorusuna odaklanmak gerekir. Kadınları ‘nasıl olursa olsun iş’ veya ‘ev’ gibi bir seçimin arasına sıkıştıran neo-liberal politikaların sorgulanmasına acilen ihtiyaç vardır.

TARİHTEN KADIN SESLERİ

DOÇ. DR. SERPİL ÇAKIR
İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fak.

Sosyalist kuramcı ve eylemci bir kadın: Rosa Lüksemburg

Sosyalizmin öncüsü Karl Marks'ın biyografisini yazan Mehring Rosa Lüksemburg için "Marks ve Engels'in bilimsel halefleri arasındaki en parlak zeka" tanımlamasını yapmıştı. Rosa Lüksemburg yaşadığı dönemde sosyalist harekete hem teorik planda hem de eylemlilik düzeyinde damgasını vurmuş bir kadındı.

Rosa Lüksemburg 5 Mart 1871 yılında küçük bir Polonya kasabası olan Zamosc'da Alman ve Polonya edebiyatına vakıf iyi eğitim almış Yahudi bir ailenin kızı olarak dünyaya geldi. Aile 1873'de Varşova'ya taşındı. Rosa 5 yaşında bir kemik hastalığına yakalanarak bir yılı yatakta geçirdi. Kalçasında oluşan bir sorun nedeniyle bu hastalıktan sonra yaşamı boyunca aksayarak yürüdü. Çok sevilen bir çocuktuktu, annesinin yardımı ile beş yaşında okumayı ve yazmayı öğrendi. 9 yaşına kadar evde eğitim gören Lüksemburg, 1880'de kız lisesine başladı. Lise o zaman ilk planda asil ailelere mensup babası subay olan kız çocuklarını alıyordu. Rosa'nın Yahudi bir ailenin kızı olarak tercih edilmesi çok zordu, üstün başarı gösterdiği için onu okula aldılar. Çok yönlü öğrenmeyi seviyordu, lise hayatı boyunca çok başarılı oldu. Yine lise yıllarında sosyalizmle tanıştı ve 1882 yılında Polonya'da kurulmuş, Proletarya adlı partiye üye oldu. 1889 yılında polis peşine düştü arkadaşları onun yurtdışına gitmesinin yararlı olduğunu düşündüler. O sırada Polonyalı göçmenler için önemli bir merkez olan Zürih kentine gitti. O dönemde Avrupa'da kadınların üniversiteye girmesi zordu. Kapılarını kadınlara açan tek üniversite olan Zürih Üniversitesi'ne girdi. Üniversitenin çok zengin bir kütüphanesi vardı ve öğrenim gören kadınların yarısı Rustu. Burada felsefenin, siyasetin yanı sıra, matematik, botanik ve zooloji okudu. Üniversite döneminde Zürih'te G. Plahanov, Vera Zazulic, Paul Axelrod gibi öncü Polonyalı ve Rus Marksistlerle tanıştı. Onlarla birlikte sosyalizm davası için çalıştı.

Birkaç yıl sonra Lüksemburg, Polonya İhtilalci Sosyalist Partisi'nin, en önemli kuramcılarının biri olmuştuk. 1893 yılında 22 yaşında Sosyalist Enternasyonal Kongresi'nde partiyi temsil etti. Burada Polonya'nın kıdemli ulusalcı sosyalistleriyle mücadele etmek zorunda kaldı. O, işçi sınıfının birliğini savunuyordu. Görüşlerinden bir adım bile geri çekilmedi. Bir süre sonra Berlin'e yerleşerek Almanya'nın Marksist kuram dergisi Die Neue Zeit gazetesinde yazmaya başladı. Polonyalı göçmenlerin Almanya'da yaşaması ve politika yapması Alman vatandaşlığına geçmesi ile mümkündü. Bu nedenle 1898'de Alman vatandaşı Gustav Lübeck ile kağıt üzerinde bir evlilik yaptı. Bu tarihlerde artık Almanya'da çıkan pek çok sosyalist yayının ya yazı işleri müdürüydü ya da yazarıydı. 1896-1898 yılları arasında Almanya'da sosyalist hareket devrimci ve reformcu kanat olarak ikiye ayrılmıştı.

Reformcu kanadın temsilcilerinden biri de Engels'in öğrencisi Eduard Bernstein'di. Rosa Lüksemburg hemen Marksizmi savunmaya koyuldu ve "Sosyal Reform ya da Sosyal Devrim" adlı kitapçığı ile yaygın reformculuğa karşı savaş açtı.

Başlangıçta eylem vardı

Rosa devrimci eylemlerini, parti görevlerini sürdürürken bir yandan da doktora tezini yazıyordu. 1898 yazında "Polonya'da Endüstriyel İlerleme" adlı doktora tezini verdi. Tezini yazarken titiz ve ciddi bir çalışma yürütmüş kendini olağanüstü zorlamıştı. Fırtınalı bir aşk yaşadığı sevgilisi Leo Jogiches'e yazdığı mektupta sıkıntılarını şöyle anlatıyordu: "Tüm gücümü ve kuvvetimi aldığım için bu doktora çalışmasından nefret ediyorum." Tezi basıldığında ise mutluluğu sonsuzdu "Görüyor musun ne kadar güzel görünüyor. İtaraf etmeliyim ki, paketi

açmadan önce kıpkırmızı oldum, kalbim sanki duracaktı.”

Rosa Lüksemburg'un endüstriyel gelişme gibi erkeklerin ilgilendiği ciddi bir meselede başarılı bir tez yazması, kadınların üniversiteye girmesinin çok zor olduğu bu dönemde bazı erkek yazarlar tarafından hayretle karşılandı. Kimileri onu başarısından dolayı kutluyordu.

Zürih Halk Gazetesinden pedagoji öğretmeni Robert Seidel bunlardan biriydi:

“Bir kadının ilk temel çalışmasını Polonya’da ve Rusya’daki endüstriyel gelişme üzerine yazması ve bu iki ülkenin ekonomik ve politik olarak birbirine nasıl bağlı olduğunu göstermesi gerçekten de çok ilginç ve saygıdeğer. Kadınlar alemini bu yeni moral verici başarısından dolayı kutlarız.”

Rosa Lüksemburg hayatı boyunca doğru bildiklerini savundu, Marksizm’e kuramsal olarak önemli katkılarda bulundu. Görüşleri uğruna devrin ünlü Marksistleriyle çatışmaktan da geri kalmadı.

1903-1904 yılları arasında ulusal sorun üzerine bir polemige girdi. Ona göre Polonya sosyalistlerine düşen görev ulusal bağımsızlık için savaşmak değildi, kapitalizm oldukça ulusal bağımsızlık diye bir şey söz konusu olamazdı. Lenin ise hakim ulus olarak ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunuyordu.

1904’de Kayzer’e (Alman İmparatoru) hakareten dolayı hapis cezasına çarptırıldı.

1905 ’de ilk Rus devriminin patlak vermesi üzerine, Polonya Partisi için sürekli devrim fikrini geliştiren broşürler ve yazı dizileri yayınladı. Devrim hakkında düşünmek, yazmak, konuşmak ona yetmiyordu. Hayat felsefesi “Baş-

langıçta eylem vardı” idi. O sıralarda sağlık durumu çok kötü olmasına rağmen 1905 Aralık ayında gizlice Rus Polonyası’na girdi. Polonya’da tüm işçi gazeteleri yasaklanmıştı, sadece onun çıkardığı Party gazetesi gizlice basılıyor ve her gün çıkıyordu.

Kadınların seçme seçilme hakkı

4 Mart 1906’da tutuklandı, önce cezaevinde sonra bir kalede dört ay hapis yattı.

Sağlık durumunun iyice kötüleşmesi üzerine serbest bırakıldı ve Alman uyruklu olduğu için Polonya dışına çıkarıldı.

Rosa Lüksemburg sendikalara da özel önem vermişti. Temel tezlerinden biri; siyasal ve ekonomik kitle grevleri yoluyla devrimci işçilerin iktidara gelmesiydi. Bu genel grevler sosyalist devrimi bütün önceki devrimlerden temelde ayırırdı. Rus devriminin de genel grevlerden sonra gündeme gelmesi onu haklı çıkarmıştı.

1913 yılında Rosa Lüksemburg en önemli kuramsal çalışması olan “Sermaye Birikimi - Emperyalizmin Ekonomik Açıklamasına Katkı” adlı kitabını yazdı. Bu kitap Kapital’den sonra Marksist ekonomik öğretiyen en önemli katkılardan biriydi. Bilgi zenginliği, üslup parlaklığı, tahlil keskinliği entelektüel bağımsızlığı ile bir başyapıttı. Kitap kapitalizmin yeni, geri ülkelere doğru yayılmasının iç çelişkiler ve düzenin istikrarı üzerinde ne tür etkileri olduğunu incelemekteydi ve Marks’ı da eleştiriyordu.

Sosyalist teori konusunda yetkinliği en üst seviyeye çıkarken, Almanya’nın 1. Dünya Savaşı öncesinde içinde bulunduğu gerici ve militarist ortam Rosa Lüksemburg’u çok zorluyordu. 20 Şubat 1914 yılında askerleri isyana kıışkırttığı gerekçesiyle tutuklandı. Bir yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ama mahkeme salonundan çıkar çıkmaz, bir toplantıya gitti. Bu sırada Alman Sosyal demokratları imparatorla birlikte savaş kredilerine onay veriyordu. O buna karşı çıktı. Karl Liebknecht, Franz Mehring, Klara Zetkin’le birlikte Spartaküs adlı bir örgüt kurdular ve savaşa karşı olduklarını bildirdiler.

Rosa savaşa karşı enternasyonal sosyalizmi savunarak, dört yıl boyunca mücadele etti.

1917 Rus devrimi, Rosa Lüksemburg’un savaşa karşı devrimci muhalefet politikasının ve emperyalist hükümetleri alaşağı etme çabasının gerçekleşmesiydi. Ekim devrimini se-

vinçle karşıladı, ama aynı zamanda eleştirilerini de dile getirmekten geri durmadı.

Rosa Lüksemburg kadın hareketine özel olarak eğilmemiştir ama kadın işçilerin hakları üzerine düşünmüş, yazılar yazmıştır. 12 Mayıs 1912 tarihinde yazdığı “Kadınların Seçme Seçilme Hakkı ve Sınıf Mücadelesi” isimli makalesinde, Almanya’da sosyal demokrat kadın işçi hareketinin çok geliştiğini belirttikten sonra, sendikalarda örgütlü olan 150 bin kadın işçinin proletaryanın ekonomik haklar mücadelesinde çekirdek kadroyu oluşturduğunu, binlerce kadın işçinin de sosyalistlerin safında politik mücadele verdiğinin altını çiziyordu.

Kadınların seçme seçilme hakkı mücadelesinin sosyal demokrat partinin siyasi gündemine oturduğunu vurguladıktan sonra şunları yazıyordu:

“Bazıları (bazı erkekler) kadınların seçme seçilme hakkı için verdikleri mücadelenin sosyal demokrat parti nezdinde önemini azımsıyorlar. Son çeyrek yüzyılda kadın işçilerin sendikal siyasi alana katılmaları parlamenter mücadele içinde yer almaları sayesinde önemli adımlar atılmıştır.”

Bu satırlardan da anlaşılabilirceği için Rosa Lüksemburg parti içinde erkek egemenliğini fark etmiş bir kadındı. Onun Clara Zetkin’le yürüttüğü tartışmalar da kadın işçi hareketinin ve kadın hakları mücadelesinin uzağında olmadığını gösteriyor.

8 Kasım 1918 Alman devrimi, Rosa Lüksemburg’u hapisten kurtardı. O, bütün gücü ile kendisini devrimin içine attı. Ama gerici güçler kuvvetliydi. Sağ Kanat Sosyal Demokrat liderlerle Kayzer ordusunun generalleri devrimci işçileri bastırmak için birleştiler. 15 Ocak 1919’da Karl Liebknecht öldürüldü. Aynı gün Rosa Lüksemburg başı dipçikle ezilerek öldürüldü. Onun ölümü uluslararası işçi hareketi için olduğu kadar kadın işçiler açısından da büyük bir kayıptı. ♀

Rosa Lüksemburg ve Klara Zetkin

Dünya Fabrikasından Projeler

10. İstanbul Bienalinin teması “İmkansız değil, üstelik gerekli: Küresel savaş çağında iyimserlik” olarak belirlenmiş. İMÇ’de Dünya Fabrikası teması çerçevesinde, üretim süreçlerinde ve çalışma hayatındaki dönüşüme dair 27 proje dükkanlarda ve ortak alanlarda sunuluyor.

Behice Çağlar

Bienal mekanı olarak:

- İstanbul Manifaturacılar Çarşısı (İMÇ), Unkapanı
- Atatürk Kültür Merkezi (AKM), Taksim
- Antrepo No:3, Meclis-i Mebusan Cad. Liman İşletmeleri Sahası, Karaköy
- Kadıköy Halk Eğitim Merkezi, Caferağa Mah. Bahariye Cad. No:39,Kadıköy
- Santralistanbul, Eski Silahatarağa Elektrik Santrali, Eyüp seçilmiş.

İMÇ’de Dünya Fabrikası teması çerçevesinde, üretim süreçlerinde ve çalışma hayatındaki dönüşüme dair 27 proje dükkanlarda ve ortak alanlarda sunuluyor.

AKM’de *Yakmalı mı, Yakmamalı mı* teması çerçevesinde, ütopya kavramına odaklanan 13 proje yer alırken, yıkılmak istenen AKM’nin mimari önemine odaklanan tartışmalar yapılıyor.

Antrepo No: 3’te, İstanbul’a atfedilen Entre-Polis teması çerçevesinde, uluslararası göç, iletişim ve kentlerdeki sınır alanlarına dair, 43 sanatçı ve sanatçı grubunun eserleri yer alıyor. Bienal’in Çinli küratörü Hou Hanru, İstanbul’u şöyle anlatıyor: “Avrupa ile Asya arasında konumlanmış, hem Batı hem Doğu’dan farklı kültürel, dini ve siyasi etkileri uzlaştırma konusunda uzun ve zengin bir tarihe sahip ve sonsuzca genişleyen İstanbul gibi bir metropolis, bu hareketliliği mükemmel bir şekilde somutlaştırıyor. Burası ‘arada’nın, melezliğin ve nihai olarak çokluğun şehri. Burası bir entre-polis”

Seçilen antrepo mekanı hem Boğaz’a hem de Haliç’e bakıyor ve limanın bir parçası. Aynı mekanda, yalnız hafta sonu geceleri izlenebilen Rüya Evi sergisi tavana asılı ekrandan seyrediliyor. Sihirli Yatak’la, masal canlandırmaları ile bir rüya ortamı yaratılmaya çalışılıyor.

6-14 yaş grubundaki çocukları müze ve galeri kültürü ile tanıştırmak, sanata ve özellikle çağdaş sanata olan ilgiyi artırmak, temel sanat terimleri ve kavramları ile tanıştırmak amacıyla çocuk eğitim programları düzenleniyor. Yirmişer kişilik gruplara eğitmenler eşlik ediyor.

Bienal’in ilginç projelerinden Gecegezenler, Çin Devrimi sırasında, halkın ürettiği sokak afişleri Dazibao kavramından yola çıkmış. İstanbul’un değişik semtlerinde, sokak, çayevi, otopark, tren istasyonu, park gibi çeşitli açık mekanlarda video çalışmaları göstererek, çağdaş sanatı sokağa taşımayı hedefliyor.

Tüm çabalara karşın, bienalin olanaklı ve gerekli gördüğü iyimserliğin, katalog yazılarında kalan bir dilekten öte, sergiyle

ilişisini kurmak zor görünüyor. Daha ilk başta, çağın küresel savaş çağı olarak kabulü, zaten iyimserliği olanaksızlaştırıyor. Ama, en azından, güncel sosyal ve politik konuların tartışılabilmesi için zemin yaratma çabasının kendisi bile, 12 Eylül sonrası, sınırlı konulara hapsedilmeye çalışılan sanat adına bir adım sayılabilir belki.

“TST-Türkü Söylemeyen Tepe”

Teması, ‘global savaşa karşı özel hatırlama’ ya da ‘tarihe karşı hikaye anlatma’dır deniyor. TST on yıllık bir video çalışması. Topraklarının siyanürle kirlenmesine karşı mücadele eden Bergama Ovacık köylülerinin ve Uşak İnay köylülerinin gerçek hikayeleri. Ege Berensel, Serhat H. Yalçınkaya, Banu Onrat’ın ortak eseri.

“Kimin Ütopyası”

İMÇ’de 5. Blok’ta 5639 No’lu dükkanın yer alan “kimin ütopyası” Cao Fei’nin çalışması. Çin’de Pearl River Delta bölgesinde, küreselleşme sonuçlarını ve göçmen işçilerin hayatlarını anlatıyor.

“Dikkat: Kadınlar İşbaşında!”

Hırvatistan’dan Ivekovic, üzerinde kürek tutan erkek figürü bulunan trafik işaretindeki erkeğin yerine kadını yerleştirmiş. Toplumsal cinsiyet merkezli işbölümüne yönelik feminist eleştiriye gönderme yapan çalışma, Atatürk Bulvarında 1 No’lu İMÇ Bloğu önünde, kadınların ücretsiz eviçi emeğini vurgulayan bir alt yazıyla birlikte sergileniyor.

“Maquilapolis”

Mısırlı Funari ile Meksikalı De La Torre birlikte çekmişler bu filmi. Meksico Tijuana’da çok uluslu şirketlere ait bir “maqu-

iladora”da çalışan iki işçinin, Carmen ve Lourdes’in hikayeleri kadınların ağzından belgeleniyor filmde. Ucuz işgücü peşindeki sermaye ve konut alanı olarak da kullanılan sanayi bölgelerinde sağlıksız koşullarda hayatta kalma mücadelesi veren kadın işçiler.

“İşçiler”

New York’ta yaşayan Nancy Davenport, uluslararası bir şirkete ait, Avrupa’da kapatılan ve Asya’da açılan fabrikaların ve buralarda çalışan işçilerin fotoğraflarını çekmiş. Yaygın bir taşeronluk hattı boyunca çektiği fotoğraflardan oluşturduğu animasyon filmi, gerçek ve hayali mekanlarda uzun bir işçi sırasının ilerleyişini takip ediyor. “İşçilerin Lumiere Fabrikasından Çıkışı” (1894) ve George Melies’in ‘Aya Yolculuk’ filmlerine göndermede bulunan çalışma, kapitalizmin daha erken dönemiyle bulduğumuz an arasında ilişki kurarak, endüstri ve emek tarihi üzerine düşündürüyor.

“Üretilmiş Alanlar”

5646 No’lu dükkanda sergileniyor. San Diego’da yaşayan Teddy Cruz’un eseri. Harita üzerinde politik ekvator çizgisi işaretlelenmiş. San Diego/Tijuana sınır bölgesi, uyumsuzluk alanları olarak gösterilmiş. Bienal kitabında “Dolar peşindeki ‘insan akışı’ kuzey yönünde gerçekleşirken, ‘alt-yapı atıkları’ ters yönde hareket ediyor...” deniyor. Montaj fabrikaları, ucuz işgücü elde edebilmek için, Tijuana’nın gecekondu mahallelerinin yanına kuruluyor. San Diego’dan gelen yeniden kullanıma uygun hale getirilmiş ‘Çöpten Üretilmiş

Konut Kentleşmesi’ inşaat çalışanları için üretimin ve konut yapımının anlamını sorgulamaya çalışıyor.

“Bade Bölgesi”

Film, Chen Chieh-Jen tarafından, Tayvan’ın Bade bölgesinde çekilmiş. Mevsimlik işçiler, mahkeme tarafından mühürlenmiş iş merkezlerine ve fabrika alanlarına davet edilir ve burada bırakılan eşyalar onların bakış açısından incelenmeye çalışılır.

“Rota”

‘Rota’, ‘Bade Bölgesi’ yönetmeninin eseri. Arka planında dok işçilerinin dünyanın dört bir tarafında liman özelleştirmelerine direnişi bulunan bu çalışma, dok işçilerinin grevi nedeniyle demirleyecek liman bulamayan bir kargo gemisinin gerçek hikayesine dayanıyor. İşçilerden birinin taşıdığı bir pankartta şöyle yazıyor: “THE WORLD IS - OUR PICKET LINE” (Dünya grev gözcülüğü hattımızdır).

İADE-İ İTİBAR

Sakine Çil tarafından derlenen ve İstanbul Manifaturacılar Çarşısı İşletme Kooperatifi tarafından 20 bin adet basılarak, İstanbul Bienali’nde dağıtılan “iade-i itibar” broşüründe, İMÇ binalarında yer alan, 1960’ların sanat eserleri isim ve fotoğraflarıyla yer alıyor.

1. Bloktaki, Kuzgun Acar’ın duvar heykeli “Kuşlar”, Füreye Koral’ın Seramik Panosu, Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun Mozaik Panosu, Eren Eyüpoğlu’nun Mozaik Panosu
2. Bloktaki, Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun Mozaik Panosu, Yavuz Görey’in Çeşme Heykeli
5. Bloktaki, Ali Teoman Germaner’in Duvar Rölyefi, Sadi Diren’in Seramik Panosu
6. Bloktaki, Nedim Günsür’ün Mozaik Panosu bulunuyor.

Kolayca bulunabilsin diye, broşürde yer alan planda yerleri işaret edilmiş. Bu eserler, kuşkusuz yalnız Bienal izleyicilerini değil, İMÇ taraflarına yolu düşüp de, zamanı uyarına getirip, ustaların yapıtlarını görmek isteyen işçileri de bekliyor. 1. Blok, ön cephede yer alan “Kuşlar”ı, otobüsle önünden geçerken bile görmek mümkün. “Ben mi heykel yonttum, beni mi halk yonttu?” diyen Kuzgun Acar’ın “Kuşlar”ı.

Zemin seviyesinde, yan duvarlarda yer alan mozaik panolardan birinin üzerine dayanmış lüzumsuz bir eşya görüp de, sahibini bulup kibarca kaldırmasını isterseniz, kırmıyorlar sizi. Daha ne kadar varlığını sürdürebilecek İMÇ, henüz belli değil. Yıkılıp yerine Osmanlı Konakları yapılacağı söyleniyor. Zira, 2005 yılında onaylanan imar planında, “prestij konut alanı” olarak ilan edilivermiş. Bu karara karşı dava açan İMÇ kat malikleri haklı bulunmuş. Ancak, Büyükşehir Belediyesi ve ilgili bakanlık itiraz ettiği için, dava halen Danıştay’da. Sözü Sakine Çil’e bırakalım: “İstanbul’un 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilmesinin ardından hız kazanan “kentsel dönüşüm projeleri”nde Tarlabası ve Sulukule gibi adı geçen İMÇ, Mimarlar Odası’nın da dile getirdiği gibi bir dönemin başarılı mimari ve kentsel uygulamalarından biri olarak koruma altına alınmalıdır. Yukarıda adı geçen yapıtlara da aynı duyarlılıkla sahip çıkılmalıdır. Aslolan kültürlerin katmanlar halinde varlığıdır.”

Sözlük

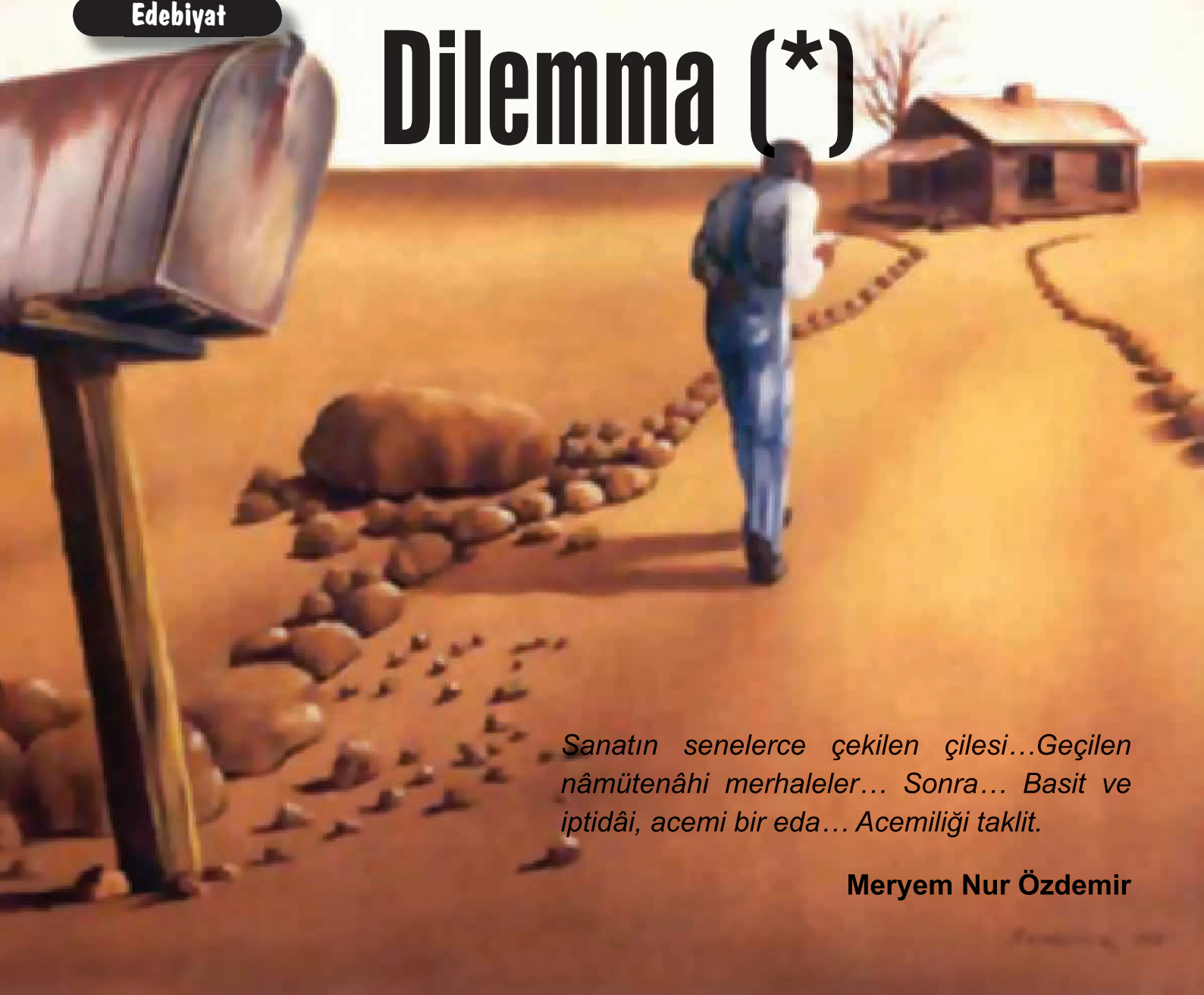
Bienal: İki yılda bir gerçekleşen ulusal veya uluslararası çağdaş sanat sergisi

Küratör: Bienalin temasını belirler; sergilenecek yapıtları ve sergi mekanlarını seçer; yapıtların yerleşimine karar verir. (bkz 21.sayıdaki tanım)

Picket line: (İngilizce) Grev gözcülerinin meydana getirdiği hat (Redhouse Sözlüğü)

Entre-Polis: ‘Antre’ bilindiği gibi bir giriş, geçiş mekanı. ‘Metropolis’ ise, ‘Yalnız içinde yer aldığı bölge ya da ülke ölçeğinde değil, dünyanın büyük bir kesimi için hizmet üreten dev boyutlu kent’ olarak tanımlanıyor.

Dilemma (*)

Sanatın senelerce çekilen çilesi...Geçilen nâmütenâhi merhaleler... Sonra... Basit ve iptidâi, acemi bir eda... Acemiliği taklit.

Meryem Nur Özdemir

İçim acıyor Lâlif Hanım. Hem de çok. Çok düşündüm nedenini bulabilmek için: Yazdığım mektupların ulaşmaması...

Oysa her sözcük yüreğimden kopup geliyor, oysa onları satırlaştırabilmek ne özveri benim için. Ben... Her zaman... Yazamıyorum. Kollarım... Acıklı hikayelerin başrol oyuncusu olmak kolay değil!

Ben... Pek konuşamıyorum. Siz de farkında olmalısınız söylemek yerine, yazdıklarım da bulamıyorsa sizi. Çok üzgünüm ablacığım, bilemezsiniz içim acıyor!

Yerine ulaşmayan her mektup tamamlanmamış bir iş oluyor hayatımda. Ah! Anlatabiliyor muyum? Ahh unfinished!

Sizin için sıradan bir dinleyici olmadığımı hissediyorum. Siz de benim için çok özel birisiniz. İlk gözağrısı, denir ya işte öyle! Ne söyleyeyim?

Yazdığım çok şey vardı. Her şey, siz de onları içinizde hissettiğinizde anlamlıydı.

Ama şimdi...

Ne desem eksik kalıyor.

Sayfalarca yazmışsın ama benim aklımda şu; hangisi değerdi yüreğinize bilemiyorum. Yirmi mektup olabilecek denli yoğun iki mektup. O kadar bir boşluk içimde! Çırpınıyorum, size ulaşamıyorum. Abla. Ablacığım...

Sizin okuyamadığınız her mektup yaşanmamış sevgilerime bir yeni-sini ekliyor. Yaşanmamış sevgiler,

dillenemeyen acılar demek. İçinize oturup orada kalan, kalmaya da mahkûm acılar.

Tek istediğim "Ömür Sabahı"nı bir yılcık daha dinleyebilmektir. Tek istediğim size yine yazabilmektir. H. Ali Kasır'a ithaf ettiğim "Akşam Sabah Sonbahar" başlıklı yazımı yazmış, ithaf etmenin de ne anlama geldiğini yeni kavramıştım. "Bahar Kokusu"nu da size ithaf edecektim. Yazıda geçen birkaç sözcüğün altını çizmiştim. Onlar şiir başlıklarımdı. O şiirleri de yazdığımı size. Tıpkı sizin "iyi yaşayın"larınız gibi birbirine ilişkin konular bir aradaydı. Aynen benim gibiydiniz çok iyi anlıyordum sizi. Programınızda, sizden ve kendimden çok şey buluyordum. Bu

his sözcüklere sığamaz. Ama ben sığdırmaya çalışıyordum. Heyhat... Yaşanmamış sevgilerle geçen bir ömür. Nasıl sızlamaz burun direği. Hele “Bahar Kokusu” vardı. Baharın getirdiği konfetileri vardı. Ben... Sizinle paylaşmak istedim onu. Zarfa koymuştum düşünebiliyor musunuz? Abl... Ablacığım “Akşam Üstleri” vardı bir de. Ben, bir sandalye atarım mutfak penceresinin önüne, oldu mu akşam üstleri. Siz de atabiliyor musunuz bilmiyorum. Eğer okusaydınız, o sandalyede otururken bir akşam üstü, sizinle sohbet ediyor olacaktım. Acı tatlı günlerimin geçtiği bir köy evinin mutfağında, mutlu bir masal kahramanı olacaktım. Ve siz de olacaktınız. Ama heyhat! Louvre Müzesi’ndeki “Rose De-gas’in Portresi”ni görmek “Argenteuil Köprüsü”nden ışıkların oynaştığı sularda kaybolmak kadar muhal.

Yazacağım şeyler bitmedi ki, bitmeyecek ki, ne olacak bilmiyorum. Sıradan bir insan dahi olamayacak denli sıradan biri olduğumu söylemiş miydiniz size? Bir dinleyicinin, evet altı üstü radyo dinleyicisi, bana söylemek isteyeceği bu kadar çok ne olabilir, diye düşünseniz çok haklısınız. Bu böyle olmayacak. “Bu konuşmaklar bana göre değil” diye mi... Ama olsun. Bir telefon belki bağıd aramızda. Neden mailinizi sormadım. Neden bizim “ e-postamızı” vermedim. Niye hane adresinizi almadım. Yarım kalan bir şeylerle 2009’a nokta koyacağız. Tıpkı “Ömür Sabahı” gibi. Henüz başlamadan “Yakamoz Balkıması” çok şey verdi bana. Yazsam bir türlü. Yazmasam bin türlü. O akşam. Lâlifer Ablâ’n deyişiniz. Hadi bakalım, deyişiniz. Hissettiklerimi yazsam... Bir gayret ya-

zabilsem. Bileceğim ki mektubum ulaşmayacak. Ulaşmayınca içimde çoğalacak. “Bir Çıkmaz Sokağa” gireceğim yine. Belki bir duvara toslayacağım. Bu mektup çok, şey, oldu. Aynı benim gibi. Ama nasıl olsa size ulaşmayacak. Rüzgara bırakılmış bir çiçek o. Güneşinde gözyaşı! Bakın “Vakitsiz aradım herhalde” BRT’den aramanın vakitsizi olur mu? Mektup, çok çirkin oldun. Sen çok çirkin oldun. Benim gibi. Lâlifer Gülerman ablama layık değilsin. Bak şu haline. Bir Delinin Anı Defterine döndün. Peki... Ulaşırsa bu deli saçmaları nasıl bakacaksın Lâlifer Ablâ’nın yüzüne. Biliyor musun, ulaşırda senin tıpkı bu mektuba benzediğini algılayacak. Ne dersin, ulaşsın mı ulaşmasın mı; Dilemma.

* İkilem

Kitap

Çocuklara Masalın Aslı

Vasıf Öngören, Türk tiyatrosunun öncü epik yazarı. Onun çocuk kitabı Masalın Aslı ise üretim tarihinin masallaştırılışı ile benzersiz. Masalın Aslı 10 masaldan oluşuyor. İlk 6 masalın yer aldığı kitap “Aydınlıktan Karanlığa” alt başlığını taşıyor. 4 masalın yer aldığı ikinci kitabın alt başlığı ise “Karanlıktan Aydınlığa”.

Masalı bir çocuk anlatır. Anlatmadan önce de masalı dinleyebilenin ilk koşulunu açıklar, masalı on kişi dinlemek zorundadır. İkinci koşulsu masalı her öğrenenin on çocuğa daha anlatmasıdır.

Masal on kimsesiz çocuğu anlatır: “ Bu çocuklar el-birliğiyle bir madenden ışık gibi görünen bir cevher elde ederler. Bu cevherin özelliği, onu çıkaranların düşledikleri/istedikleri nesnelere dönüşebilmesidir: Et, ekmek, bıçak, tuz... Barınılacak bir eve de dönüşmektedir ama bunun için bir tek günlük cevher yetmemektedir. Bir gün...”

Masalın devamını ve bu çocukların serüvenini öğrenmek için kitabı okumak gerekiyor.

Türkçe basılmadan önce Almanca’ya çevrilip basılan ve Merkezi Lüksemburg’da bulunan AWMM adlı kuruluşun “1979 Kitap Ödülü”nü verdiği Masalın Aslı, eğlenerek uygarlık ve üretim tarihini öğrenmek isteyen her yaşta okur için uygun. Evrensel Basım Yayın’dan çıkan kitabı, Nurhayat Polat resimlemiştir.

Kış sebzelerine merhaba...

Evet, epey zaman oldu kış sebzelerini tüketmeyi. Yaz ve bahar aylarının o rengârenk cümbüşü yerini yeşil ağırlıklı sebzelere bıraktı. Lahana, karnabahar, brokoli, pırasa, enginar, ıspanak, kereviz... Çoğumuzun adını bile duyduğunda hızla uzaklaştığı, ama faydaları saymakla bitmeyen bu sebzeler, doğru tarifler uygulandığında vazgeçilmez hale gelebilecekler arasında. Bu sayımızda bu görevi edindik ve kış sebzelerini sevdirecek tarifler bulduk. Şimdiden afiyet olsun.

İSPANAK KÖKÜ ÇORBASI

Ispanaktan artan kök ve sapları değerlendirebileceğiniz besin yönünden zengin bir tarif..

Malzemeler: 1 kg ıspanağın kökü, 1 adet kuru soğan, 1 kahve fincanı un, 2 su bardağı süt, yarım litre su, 2 yemek kaşığı pirinç, 1 adet yumurta, zeytinyağı tuz

Yapılışı: Soğanları ve ıspanak köklerini küçük parçalar halinde doğrayın, biraz zeytinyağında kavurun. Üzerine suyu ve pirinçleri ekleyip haşlayın. Başka bir kapta yumurta sarısını, unu ve sütü iyice çırpın. Kaynayan sudan biraz ekleyerek kesilmesini önlemek için azar azar haşlanmış çorbaya ekleyin. Bir taşım daha kaynatarak servis yapın. Afiyet olsun.

FIRINDA KARNABAHAAR

Malzemeler: 1 orta boy karnabahar, 2 yemek kaşığı tereyağı, 1 adet kuru soğan, 1/2 litre süt, 1 kahve fincanı un, rendelenmiş kaşar peyniri

Yapılışı: Karnabaharın sap kısımlarını ayırarak küçük küçük doğrayın. Bir tavada bir yemek kaşığı tereyağı ile, ince kıyılmış soğanlarla birlikte iyice kavurun. Karamalarını önlemek için biraz su ekleyin. Başka bir tencerede unu bir yemek kaşığı tereyağı ile hafif pembeleşinceye kadar kavurun, üzerine süt ekleyip topaklanmaması için sürekli karıştırın, hafif krema kıvamına gelinceye kadar pişirin. Karnabaharın saplardan kalan gövde bölümlerini kaynar suda yaklaşık 2 dakika kadar haşlayın. Rengini koruması için biraz tuz ve sirke ekleyin. Suyunu süzdükten sonra kremalı karışımı ekleyin, üzerine rendelenmiş kaşar peynirini ekleyerek 200 derece ısıtılmış fırında yaklaşık 30 dakika pişirin. Afiyet olsun. (İsteğe göre -havuç, brokoli gibi- diğer mevsim sebzeleri de eklenebilir).

ARMUTLU LAHANA SALATASI

Malzemeler: 300 gram beyaz lahana, 1 çay kaşığı tuz, 1 adet orta boy havuç, 1 adet armut, 1 yemek kaşığı limon suyu, 150 gram süzme yoğurt, 1 yemek kaşığı kıyılmış ceviziçi.

Yapılışı: Lahanaı iyice yıkayın, kalın saplarını ayıkladıktan sonra yaprakları ince şeritler halinde doğrayın. Derin bir kaba koyarak tuzla ovalayın. Havuçları soyduktan sonra rendeleyin. Armutu yıkayıp kabuklarını soyun, çekirdek kısmını ayıkladıktan sonra küçük küçük doğrayıp limon suyuyla karıştırın. Süzme yoğurdu kremalı bir kıvama gelinceye kadar çırpın. Tüm malzemeleri lahananın bulunduğu kaba ekleyerek iyice karıştırın. İsteğe göre tuz, limonsuyu ve karabiber ekleyebilirsiniz. Üzerine kıyılmış ceviziçi serpin. Salatanız servise hazır. Afiyet olsun.

KIŞ SEBZELERİNİN BESLENMEDEKİ ÖNEMİ

Kış aylarında besinlere olan ihtiyacın artmasına paralel olarak sebzelerin içeriklerinde de önemli değişiklikler meydana gelir. Kış sebzeleri, insan bedeninin özellikle kışın artan vitamin ve besin ihtiyacını karşılayacak düzeyde.

Sebzelerin mevsiminde tüketilmesinin önemine vurgu yapan beslenme uzmanları, bu şekilde kanser ve hormonlara bağlı hastalıkların önüne geçilebileceğini belirtiyor. Kış sebzelerinde bulunan A, C, E vitaminleri, selenyum minerali, ve antioksidan özelliği sayesinde bağışıklık sistemi güçleniyor, kış hastalıklarına karşı vücudun direncini artırıyor.

Brokoli: Mineral, demir ve kalsiyum bakımından zengindir. Bol miktarda vitamin içerir.

Lahana: Beyaz lahana toksinin vücuttan atılmasında etkilidir. İçerisindeki antioksidanlar bağırsak kanserine karşı koruyucudur. A,B ve C vitaminleri açısından zengindir.

Karnabahar: Fosfor içerir. Kemik erimesine karşı etkilidir.

Pırasa: Potasyum, kalsiyum, demir ve fosfor bakımından zengindir. E, C, B1, B2 ve A vitaminleri içerir.

Isıpanak: Bol miktarda demir içerir. A ve C vitaminleri açısından zengindir. Ayrıca içerdiği magnezyum, fosfor, iyot ile vücut dengesini korur.

Havuç: A vitaminini aktif hale getiren karoten maddesi içerir.

Cemile Teyze'nin MUTFAĞINDAN

Sonbahar: benim baharım ve yeraltı edebiyatının ayrışıklığı

Yağmur yine hızlandı. Moda'da camekanlı çay bahçesinde sararmış, kızılışmış yapraklar arasından denizi seyre diyorum, mavi-gri ve dalgalı. Bostancı Vapuru ardında köpükler bırakarak süzülüyor. Gitsin bakalım... Ortadaki sobayı henüz yakmamışlar. Daha o kadar soğuk değil. Sonbahar. Benim mevsimim. Güneşi, yemeği, içmeyi seven "dünyadan kâm almaya" gelmiş yaz insanları, çekildiler güvenli, korunaklı yuvalarına. İstanbul'un تنها kıyı kahveleri, artık bizim. Vakit, solan, dökülen yaprakların ve doğayı, yanıltıcı parlaklığından arınmış doğallığı, belki de yoksunlukları içinde sevebilen hüzünlü insanların vakti. İnandırılmaz gözlem gücü, kırılgan hafızası ile İstanbul sonbaharlarının en içli anlatıcısı Ahmet Hamdi Tanpınar, Sonbahar adlı şiirinde:

"Yan yana sesizce mevsimle keder
Hicrana aldanmış kalbimde gezin
Esen rüzgarlara sen kendini ver."

diyor.

Mevsim ve keder... Sonbaharda yoktur dayatma. Esasında doğada da yaşamda da yoktur bakmayın. Onlar kendinde şey olarak dururlar öylece. Emrivaki düzene, sisteme ilişkindir. Sonbahar sessizce sunar kendini, algı düzeyinize, yüreğinize

derinliğine bağlıdır bu sessizlik içindeki yaşamı, farkı ve rengi görebilmek.

Tek şekerli demli çayımı yudumluyorum. İçime çeke çeke mevsimi ve kederi. Önümde şu sıralar merak sardığım yeraltı edebiyatının temsilcilerinden birinin romanı. Kahraman her zaman olduğu gibi, düzenle bağlarını koparmış, devamlı seyahat eden yersiz yurtsuz bir erkek. Onun çeşitli durumlarına uygun -ama her hâlükârda ona uygun- kadınlar girip çıkıyor hayatına. Kadınlar erkeğe göre tanımlanan, onun ihtiyaçlarını dönemsel olarak gideren edilgen nesneler...

Şefkate, bakıma ihtiyacı olduğu dönemde; anne tipi bir kadın.

Arzu, beden ve üreme isteklerinin yoğunlaştığı dönemde; bu ihtiyaçları giderilecek bir hemcinsimiz.

Kahramanımız düzeni bilinçli olarak reddeden bir erkek olduğu için onun isyan ve entelektüel açlık çektikleri dönemler de var; bunun için de kafası basan, zeki bir kadın.

İşin acıklı yanı, kadınların kendi özelliklerinden hareketle kahramanın onlara aşık olduğunu sanarak bunun bir insan ilişkisi olduğunu düşünmesi. Narsisizm ve egemenlik birlikteliği en yıkıcı koalisyon: "Narsisistik nesne seçiminde ise duygusal

yatırımını kendine benzeyen, geçmişteki haline benzeyen, olmak istediği kişiye benzeyen ya da bir zamanlar bir parçası olan birine, yapmayı seçer. Bir başka deyişle, narsisistik nesne seçiminde, esasında duygusal yatırımı nesneye değil kendine yapmaktadır".

Yani erkek kahramanımız, çok romantiktir, çok düzen dışı ve aynı zamanda çok duygusaldır. Çok acı çeker.

Yeraltı edebiyatı, edebiyata, ayrışık temaları, kendisine özgü sert ve ciddi eleştirelilik barındıran üslupları getirmek ve insan var oluşunun derinlerde kalan gizemli yanlarını açığa çıkarmakla övünür.

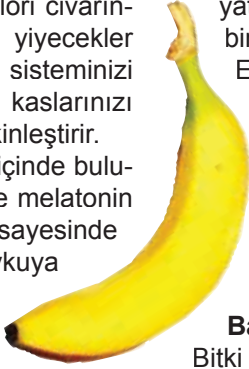
Fakat elimdeki kitap da dahil olmak üzere popüler edebiyat dünyasının dışında olduğunu iddia eden bu ayrışık edebiyatın pek çok ürünü, cinsiyetçilik konusunda eleştirdiği edebiyat türünün ve verili yaşamın kodlarını aynen tekrarlar. Bu yanı sıra erkekler dünyasına ait bir yazımdır.

Cümle biraz kibar oldu, bu edebiyatın bazı örnekleri ciddi ciddi kadın düşmanı. İçinde yaşadığımız düzenin değirmenine su taşıyan cinsiyetçiliği yeniden üreten bir edebiyat nasıl düzen dışı, nasıl aykırı olabilir? **N.A.**

Yatmadan önce yemeniz ve içmeniz gerekenler

Yatmadan yaklaşık 1.5 saat önce yenilen bazı yiyecekler ve kimi içecekler rahat ve deliksiz bir uyku uyumanızı sağlayabilir.

Yaklaşık 200 kalori civarındaki bazı sihirli yiyecekler hem sindirim sisteminizi yormaz hem de kaslarınızı gevşetip sizi sakinleştirir. Bu yiyeceklerin içinde bulunan serotonin ve melatonin hormonları sayesinde deliksiz bir uykuya kavuşursunuz.

Muz

Açık olarak söylemek gerekirse sarı bir poşet içindeki uyku hapları olarak adlandırabiliriz. Serotonin ve melatonin dışında aynı zamanda magnezyum içeren bu meyve, kaslarınızı gevşetip sizi rahatlatır.

Papatya Çayı

Sizi yatağa huzurlu bir şekilde yatıracak bir çaydan bahsediyoruz. Sakinleştirici özelliği sayesinde papatya çayı, kaygılı ve sinirli bir bünyenin en iyi panzehiridir.

Ilık Süt

Süt içeriğinde bulunan ve tripsin etkisiyle serbestlenen ve organizma için gerekli bir aminoasit olan tripofan sayesinde beyniniz

yatıştır ve daha sağlıklı bir uykuya dalarsınız. Elbette ki sıcak süütün yıllardır duyduğumuz birçok iyileştirici özelliği sayesinde psikolojik bir etkileşim de duyabilirsiniz.

Bal

Bitki çayınızın veya ılık süütünüzün içine atacağınız bir çay kaşığı kadar balın oldukça önemli etkileri vardır. İçeriğindeki şeker her ne kadar vücudu hareketlendirmeye niyetlense de, az miktarda glikoz oreksine dur işareti yapar.

Patates

Az miktarda fırında pişirilmiş patatesin iyi bir gece uykusuna yardımcı olabileceğini pek sık duymadığınızı biliyor-

ruz. Midenizi yormayacağı gibi, içeriğindeki tripofan sayesinde asit seviyesini düşürür. Etkiyi daha da

artırmak için sütle birlikte püre kıvamına getirip yiyebilirsiniz.

Yulaf Unu

Yulaf içeriğindeki melatonin sayesinde iyi bir uykunun en iyi ilaçlarındandır.

Badem

Bir avuç kalp dostu bu yemişlerden yediğiniz takdirde, sizi tatlı bir şekerlemeye götüren yolculukta en büyük yardımcınızı bulmuş olacaksınız. Hem tripofan içeriği hem de uygun ölçüde içerdiği kalsiyum sayesinde kaslarınızın rahatlamasına yarar.

Keten Tohumu

Hayat bazen ters gittiğinde ve siz de kendinizi kötü hissettiğinizde, 2 kaşık keten tohumunun sizlere yardımcı olabileceğini aklınızdan çıkarmayın. Süt veya yoğurt içine katabileceğiniz keten tohumu, omega 3 yağ asitleri açır-

sından zengindir ve doğal bir moral verici etkisi bulunmaktadır.

Kepek Ekmeği

Bal kattığınız çayınız ile birlikte yiyeceğiniz bir ince dilim kepek ekmeği, vücuttaki insülinin biraz serbest kalmasına ve tripofan ile serotoninize "uyku vakti" mesajını yollamasını sağlamaktadır.

Hindi

Yılbaşını unutun. Güzel bir uykunun 2-3 saat öncesi, bir ince dilim kepek ekmeği üzerine koyacağınız küçük bir parça haşlanmış hindi eti yararlı olacaktır. İçeriğindeki tripofan sayesinde midenizde çok miktarda protein olmadığı zamanlarda bile sizi rahatlatır.

Geç anne olmak isteyenlere olanak

İngiltere'de iki kısırlık tedavi kliniğinin hazırlıklarını başlattığı yeni yöntem geç anne olmayı kolaylaştırıyor.

İngiltere'de iki kısırlık tedavi kliniğinin hazırlıklarını başlattığı yeni uygulamayla sonraki yıllarda anne olmayı isteyen kadınlardan alınan yumurtalık dokuları saklanacak ve bu dokular kadının anne olmayı istediği dönemde yumurta geliştirilmesinde kullanılacak.

İki kliniğin uygulamaya hazırlandığı yöntemde, anne olmayı ertelemek isteyen kadının yumurtalıklarından alınan doku örnekleri, bir tür doku bankasında dondurularak saklanacak. Kadının anne olmaya karar verdiği yıllardaysa bu dokulardan laboratuvar ortamında yumurta elde edilmesi mümkün olacak. Uzmanlar, bu yöntemde kullanılacak yumurtalık

dokusunun birkaç milimetrelilik bir parça olacağını, ancak bu parçada bile binlerce olgunlaşmamış yumurta bulunduğunu belirtiyor.

Kadınların daha sonra anne olmasını sağlayacak bu küçük doku, laparoskopi yöntemiyle yapılacak bir ameliyatla alınacak.

İngiliz basını, uygulamanın geç yaşlarda anne olmak isteyen, kariyeri ön plana alan ya da doğru erkekle karşılaşamayan kadınlar için acele etme gereğini ortadan kaldırdığını duyurdu.

Uygulamanın hazırlıklarının sürdürüldüğünü açıklayan İngiliz kısırlık tedavisi merkezleri, yöntemin 5 yıl içinde kullanılmaya başlanacağını bildirdi.

Gülseren Yurttaş, karşı çıktığı iş güvenliği yetersizliklerinin kurbanlarından sadece biri..

Tek isteği güvenli bir iş ortamı, güvenli bir gelecekti...

Çoğunuz onun adını “kadın mühendis şantiye kazasında hayatını kaybetti” haberinde duydunuz. Günlük koşturmaca ve yoğunluk arasında dinleyip “vah vah, yazık olmuş” diyerek geçiştirdiğimiz Gülseren, hayatının baharında, oğluyla kurduğu hayatını güvenli bir raya oturtmak için çabalayan emekçi bir arkadaşımızdı.

Yıldız Teknik Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri (Harita Mühendisliği) Bölümü'ne girmişti. O dönemler, mühendislik fakültelerinde kadınların parmakla sayıldığı yıllardı. “Ne işiniz var mühendislik fakültelerinde, gidip şöyle kadınlara uygun meslekler bulsanıza kendinize. Doktor olun, hemşire olun, öğretmen olun” laflarına

aldırmadan 1996 yılında tamamladı öğrenimini. Sonra evlendi Gülseren. Kısa bir süre sonra oğlu Yağmur dünyaya geldi. Çalıştığı işlerde gördüğü çarpıklıklar ve haksızlıklarla boğuşurken, oğlu henüz iki yaşındayken eşi tarafından terk edilen Gülseren, bundan sonra iki kişilik dünyasında sürdürdü mücadelesini.

Çalıştığı çeşitli işyerlerinde iş güvenliğiyle ilgili eksiklikleri ve kadın mühendislerin sorunlarını dile getirdi, mücadelesi yetersiz kalınca daha etkili olacağı düşüncesi ve umuduyla Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'na katıldı. 2002-2007 yılları arasında odanın İstanbul şubesinde şube müdürlüğü görevini yürüttü.

Son olarak İstanbul'un su ihtiyacını giderecek olan Melen Çayı Projesi'ni duyduğunda, su sorununu çözmeye katkıda bulunabilmek ve projeye imza koymak amacıyla odadaki görevinden ayrıldı, projede yer alan taşeron firmalardan birinde işe girdi.

Ancak çoğu şantiyede yaşanan sorunlara benzer olarak, taşeron sistemiyle çalışılan bu işyerinde de iş güvenliği ile ilgili eksikleri gördü. Hatta ilk iş gününde geçirdiği

küçük bir iş kazasından sonra yetkililere giderek sorunun çözülmesi için baskıda bulundu. Ancak firma yetkilileri sorunu çözeceği yerde, başka iş kazalarının olmasına da göz yummaya devam ediyordu.

Gerek öğrencilik yıllarında, gerekse iş hayatında daima doğru bildiklerini savunan ve sosyal sorunlara duyarlı olan Gülseren, ne yazık ki sorunları çözmeden, mücadele ettiği sistemin kurbanı oldu.

Umarız bu acı kayıp bir ders olur ve bundan sonra da aynı sorunların yaşanmaması için gerekli tedbirler alınır.

Gülseren'e yattığı yerde huzur, ailesine ve yakınlarına başsağlığı diliyoruz. Kaybımız büyük, acımız derin.

TÜRK TELEKOM, TARİHİNİN İLK GREVİNİ YAŞIYOR...

Geçen yıl Lübnanlı Oger firması tarafından satın alınan Türk Telekom'da grev 16 Ekim'de başladı. Türk Telekom tarihinde ilk defa yapılan greve Haber-İş Sendikası'na bağlı 25 bin 680 işçi katılıyor. Haklı mücadelelelerinde Telekomcu arkadaşlarımızın yanındayız.

Grev oylaması

yıldız alacasında çoktular çok basıyorlardı yere
saklı gülüşmeleriyle utangaç birer çocuktular
omuzları dalga dalgaydı sığmıyorlardı hiçbir yere
ağır çekiyorlardı yumruklarıyla korkunçtular

.....

.....

bin başlı on bin ayaklı sanki bir devdiler
grev oylamasında bir ağızdan grev dediler

Attila İlhan